ԱՊՕՆԷ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ

Մէճմուէ 20 վուրուշտուռ

ՍԹԱՄՊՕԼ ԻՉԻՆ

Պիր սենելիք . . . . 180 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 90 »
Իւչ այլըգ . . . . . 50 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՆ

Բօսթա իլէ իրսալ օլունաճագլար իչիւն

Պիր սենէլիք . . . . 220 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . 110 »

30 Բարա

ԹԷՐՃԻՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ՓՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԽԷՎԱՄԻ ՂԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՖԻՅԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթըրը իչիւն

1 վէ 2 վէ ճի սահիֆէյէ 5 ղրշ.
Ճիւնճիւ սահիֆէյէ . . . 2 »
ԻԽԹԱՐ. Պունգա, Շիլթէթ վէ ումումու սայրաֆիյէյէ այիտ.
2 վէ ճիւնճիւ սահիֆէլէրէ . 6 ղրշ.
Ճիւնճիւ սահիֆէյէ . . . 4 »
Զիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթ պայը բազարլըգ օլուր:
Մէվատտը նաֆիյա տայիր պէնտլէր մէճճանէն գապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայաճագ:

30 Բարա

Խուարէխանէսի վէ մաթպաասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ Էսկի Պապը Զապթիյէ սոգաղը քէօշէսինտէ Նումէրօ 8 տէ տիր: —Ղազէթանըն ումուրու խուսուսիյէսի վէ Թահրիրիյէսինէ այիտ քեաֆֆէյի մէվատտ հագգընտա, Միւտիրի ղազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունաճաղը կիպի, քեաֆֆէյի մէքթուպլար տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր:

ԱՍԻԹԱՆԸ 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

Պու կիւնքի Վաքթ՝ իսմայը Ահվալընը քեօմիրլէն Անատօլու բուլանհաթընա հասր իլէ պէր վէճհըյ'աթի եազըյօր.

Անատօլու բուլանհաթը հագգընտա տիփլօմաթիքի միճանընտա բէք չօգ միւպահասալար ճէրէեան իտէ կէլտիկի իշիտիլիեօր:

Պապը Ալիճէ օլան Թասավվուրաթա տայիր միւխթէլիֆ րիվայէթլէր վար իսէ տէ, հագըգաթը հալ պիլինէմէյօր:

Պիր րիվայէթէ կէօրէ, իսպահէթլու տէվլէթլու Ահմէտ Վէֆիգ փաշա հազրէթլէրի բուլանհաթը մաթլուպէտի վէչհիլէ իճրայէ վազ իթմէք իչիւն մէմուրէն ազիմէթ պուլունաճագլար տըր:

Տիկէր պիր րիվայէթէ նազարէն, միւշարիւլէյհ ազիմէթ իթմէյիպ, միւխթէլիֆ վէզարէթէ միւքէլլէֆ պիր գօմիսիօն կիտէճէք տիր:

Զաննը աճիզանէմիզճէ, պու րիվայէթլէրին հիչ պիրի մուվաֆըգ հագըգաթը հալ օլմամագ կէրէք տիր:

Եալընըզ Անատօլուտա տէյիլ, ումում մէմալիքը Օսմանիյէտէ բուլանհաթը միւքէմմէլէ իճրասը՝ նէզարէ հուքիւմէթը Սէնիյէտէ մաթլուպ վէ միւլթէզէմ օլուպ, լաքին պու մագսատըն խուսուլը իչիւն պիր վէ եա միւթէաատիտ գօմիսէր իրսալը թէտպիրը քեաֆի օլմայաճաղը, վէ էվվէլ պէ էվվէլ պիր Թագըմ Նիզամաթ վէ նազարիյաթ գարարլաշտըրըլմաղը, անլէրին իճրաաթընա վէ Թաթպիգաթընա նէզարէթ իթմէք իգթիզա իտէր, մէմուրլար վէ եա հէյէթլէր կէօնտէրիլմէսի լազըմ կէլէճէկի պէտիհի տիր:

Նիզամաթ վէ նազարիյաթը մէզկուրէ իչիւն սարֆը մէսաիտէ գուսուր օլունմամըշ վէ իրինէ օլունմայօր:

Ֆագաթ մէչլիսի ախիրէ պիր տէ հալիը միւզաքէրաթ օլտուղու միւսիլլում, էտիլէ պիլիր պէր չէյ մէյտանա գօնուլմագ ճաիզ օլմատըղը, վէ օլ պապտա թէտգիգաթը միւքէմմէլէ իճրասը միւթէհամմիլ (լազըմ) խուսուլի պիկիլմամ տըր:

Հէր հալտէ մէվսիմ պահարտան էվվէլ բուլանհաթը մաթլուպէտէ տահրի Թէշէպպիւսաթը Ֆիիլիյէտէ իպթիտար օլունմատըղը պի իչթիպահ կիպի տիր:

Պիր միւղ իչիւն Թէտապիրը ճիտտիյէի բուլանհիյէ իթթիխազը կիպի պիր մասաֆէ միւհիմմէտ, պիր գաչ այ պիր գաչ սագիփա գատար պիլէ տէյիլ տիր:

—

Վիէննատա պուլունան Ալի Նիզամի փաշա հազրէթլէրի իլէ Բէչիտ պէյ հազրէթլէրինէ ալաֆրանկա գէկտեմբերին 29ընճը աքշամը Աւսթրիա իմփէրաթօրու Թարաֆընտան միւքէմմէլ պիր զիեաֆէթ քեշիտէ օլունմուշ տըր:

—

Թարապլուսատան գէկտ. 17 Թարիխլէ Թօթ՝ խա չէօլէ եազըլմըշ տըր.

Կէչէն սալը կիւնիւ Օլէմ Աճէմ գումպուլէսինտէն 47 սիւվարի՝ Թէրսու գումպանյասընտան (Թօբճուլարտան) կէլմիշլէր: Պունլար՝ հիւքիւմէթ գօնագընա ատէմ՝ քենտիլէրինէ պիր գաչ օտա Թարու իլէ պիր գաչ տա Օսմանլը տուպալարը կէօնտէրմէսինի վայի բաշատան թալէպ իթմիշլէր տիր: Մէրգումլարըն միւտավըրլէր՝ կէլտիքլէրինտէն պէրու չէհրին գարպըսընտա պուլունան պիր խանտա իգամէթ իթմէքտէ պուլունմուշլար տըր: Քէզալիք Աճէմ Ալի Պէն Խալիֆա իլէ Ալի Պէն Աշուր Թարաֆընտան Թաթարլար միւրուտ իթմիշ տիր: Պիր չօգ Թունուզլու միւլթէճիլէր՝ իլք պօսթա վարօրը իլէ Սթամպօլա միւթէվէճճիհէն պուրատան հարէքէթ իտէճէկլէր տիր:»

Թոյլ պու Թէլէկրաֆը նէ տէրէճէտէ գատար գարինը սըհհէթ օլտուղունու պիլէմէյիզ:

—

Լէվանթ Հէրալտ ղազէթէսինէ կէօրէ, Քիրտ Շէյխի Ուպէյտուլլահ՝ Իրանտա պուլունան էմլաքընըն հուքիւմէթը Իրանիյէ Թարաֆընտան միւսատէրէ օլունտուղը իչիւն բէք գըզմըշ միւթէէսսիր օլմուշ տըր: Ֆիլվագի Շէյխ Ուպէյտուլլահ՝ Հէքքեարի իլէ Գովանտըզ արասընտա պէօյլէ էմլաք ու արազիյէ մալիք օլուպ, էմլաք ու արազիի մէզքիւրէ Թէքմիլ Մէրկեավար նահիյէսինի, վէ Պիրատօսթ նահիյէսինտէն ալթը գարիյէ վէ Թէրկէվար վէ Տէչթ վէ Շէնօ նահիյէլէրինտէն պիրէր գարիյէյի շամիլ օլտուղու կիպի, չէյխը մումայիլէյհին Ուրմիյատա էպնիյէլէրի վէ պու չէհրին հէվալիսինտէ պաղչալարը Թարլալարը պուլունմագտա իտի:

Շէյխ Ուպէյտուլլահ Սթամպօլա կէլտիկտէ, էմլաքը մէզքիւրէ քեամիլէն հուքիւմէթը Իրանիյէ Թարաֆընտան միւսատէրէ օլունմուշ տըր:

Պունտան աստէմ կազէթամըզտա տէրճ օլունտուղու վէճհիլէ, Շէյխ Ուպէյտուլլահ՝ պու պապտա հուքիւմէթը Սէնիյէյէ մուավէնէթինի իսթիրհամ իթմիշ, վէ պայատէ գիյօր ու Թաաատտ օլունան էմլաքըն իհսան օլմայըպ միւսաատէ օլունտուղու պիլ պէօյլէ, պունա տաիր իրատէ Շահնէ Թարաֆընտան միւմաքի փէրմանլար արզ ու Թագտիմ իթմիշ տիր:

—

Ֆրէն պէյանընա կէօրէ, հուքիւմէթը Սէնիյէ իլէ Իւնան հուքիւմէթի պէյնինտէ հուտուտ կէլէն պիր իխթիլաֆը էֆքեար իչլէրինէ, Թիւրքիա իլէ Իւնանիսթան արասընտա բօսթա խըթաթ թէսիս իթմիշ տըր:

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Աւսթրիա—Մաճար սէֆիրի Պարօն տը Գալիս վէ սէֆարէթ միւսթէշարը Մ. տը Վէյսէնաու իլէ մաէյէթլէրինտէ պուլունան տիկէր պազը մէմուրին՝ էվվէլքի կիւն Մապէյնը Հիւմայունտա Թաամ իթմիշլէր տիր: Իւչպու զիեաֆէթտէ պազը վիւքէլայի Ֆիխամ հազրաթը իլէ Մաբէյն մէմուրինինտէն պազը զէվաթ քերամ հազրաթը հազըր պուլունմուշլար կիպի, Պրուսսա վալիսի Ահմէտ Վէֆիգ փաշա հազրէթլէրի տախի հազըր պուլունմուշ տըր:

Զաթը հազրէթը Շէհրիարի սէֆիրը միւշարիւլէյհէ պիրինճի րիւթպէ Օսմանի վէ մաէյէթ մէմուրինինէ միւխթէլիֆ րիւթպէլէրտէն նիշանլար իհսան պույուրմուշլար տըր:

—Պու կիւն նէչր օլունան պիր Թէվճիհաթ ճէտվէլինտէ օգունտուղունա կէօրէ, Րուսիա իմփէրաթօրընըն սէրեավէրի իլէ Թաբիպինէ, կրան տիւգ Շարլ վէ Բօլէն իքի մաէյէթ մէմուրլարընա, Տէպ տ'Էթէմպօսէ նամ Րուս ֆըրգաթինինին գումանտանը վէ իքի գալյօնճըսընա, բրէնս Ցօնտուգօֆ Գօրսագօֆա, Պաշքաթիպէ Րուս գօնսօլօսու վէ սըրքեաթիպլէրինէ վէ եաֆաթա Րուս գօնսօլօսու վէ վարօր գումանտանը ճէնէթէսինէ Օսմանի վէ Մէճիտի նիշանլարընըն իւչիւնճիւ վէ տէօրտիւնճիւ րիւթպէլէրինտէն պիրէր գըթաայ իհսան պույուրուլմուշ տըր:

—Նէչր օլունան պիր իլանը րէսմիյէ կէօրէ, Բօսթա վէ Թէլէկրաֆ նէզարէթի մուհասէպէճիսի Նազիֆ պէյ՝ գարարը ախիր մուճիպինճէ, նէզարէթը միւշարիւլէյհանըն պիր սէնէլիք մուամէլաթը մալիյէսինի եանի 96 սէնէսինտէ Տէրսաատէթտէ վէ Թաշրատա վուգու պուլան Թահսիլաթ վէ սարֆիեաթըն ճէտվէլլէրինի տէվտիր սաիրէտէն էվվէլ Թանզիմ վէ Տիվանը Մուհասէպաթա Թագտիմ իթմիշ օլմաղլա, պու խուսուստա իպրազ էյլէտիքի միւքէմմէլիյէթտէն տօլայը Թագտիր օլունարագ իրատէի Սէնիյէ սուտուր իթմիշ տիր:

—Տիկէր պիր իլանը րէսմի մուճիպինճէ, աշար վէ ադնամը սաիրէ միւթէճիլէրինին խաւալէ վէրէնլէրէ, մէքթուպլարը (կիզլէնիլէնլէրի) մէզքիւրէտէն ալընաճագ իքի գաթ էօշիրի պիր գաթը իսպարիյէ օլարագ վէրիլէճէք տիր:

—Պիր չօգ հաճիլէրի համիլ օլան պիր Մըսըր վաբօրը՝ Դըրմընտը Ցէնիքգալէ գումա օթուրմուշ օլուպ, պու պապտա Թաֆսիլաթ իսէ տէ, այրըան մալիւմաթա կէօրէ մէզքիւր վաբօրըն իմտատընա ճէթիշիլմիշ տիր:

—Տէրսաատէթտէ Միւսլիմ վէ Ղայրը Միւսլիմ էհալի պէյնինտէ վուգու պուլաճագ նիքեահ վէ Թէվէլլիւտաթ վէ վէֆիյաթա տայիր պու քէրրէ րէսմէն նէչր օլունան պիր գարարնամէյէ կէօրէ, նիքեահ հազըրընա Բաթրիգխանէլէրտէն վէրիլէն իզիննամէլէր՝ համիլլէրի Թարաֆընտան պէչ գըրշ խարճ իվազը իլէ մէնսուպ օլտուղլարը նուֆուս Թահրիրի իտարէսինէ Թասդիգ իթտիրիլէճէք տիր քի, պունուն իքի գըրշու վուգուաթը մէզքիւրէյի խաւալէ վէրէճէք րէսմիյէ անտ օլաճագ վէ գուսուր 2 գըրշու տախի պու իշլէ իչթիղալ իթմէք մէմուրլէրինէ ապլըգ օլմագ իւզրէ վէրիլէճէք տիր:

Քէզալիք Խրիսթիյան րուհանի մէմուրլարը՝ պօչամագ, Թէվէլլիւտաթ վէ վէֆիյաթ վուգուաթընը պիլա խարճ պիլտիրմէյէ միւքէլլէֆ օլուպ, վուգուաթը մէզքիւրէ հագգընտա խուսուսիլէրինի կէօնտէրմէյէն գանունը ճէզանըն 254 ինճի մատտէսի մուճիպինճէ ճէզա Նագտի ալընաճագ տըր:

—Օրման վէ Մէատին մէքթէպի Թուպճուսու Միւնիր պէյին աճիպիւ չէքլի պիր չօճուղու սիւննէթ կէլիպ իքի սաաթ սօնրա վէֆաթ իթտիկի եազըլմըշ իտի:

Մալիւմաթը ախիրէյէ կէօրէ, Թէրգումի չօճուղ իքի պաշլը վէ 4 կէօզլիւ վէ պիր ալըն քէմիքլի, վէ ղայէթ քիւչիւք էլ վէ այագլը օլուպ մաքինալար վասըթասըյլա ալընմըշ տըր: Չօճուղուն վալիտէսի տախի իրթէսի կիւնիւ վէֆաթ իթմիշ տիր:

—Մըսըր խըտիվի գօյէրատան միւսապագ օլան հաճիլէրէ 400 լիրա իհսան վէրմիշ տիր:

—Կիրիտ մէճլիսը ումումիյէսինին՝ վիլայէթին մէզքիւրէ վարիտաթընըն պու սէնէ կէօրիւլէն նօգսանը գարաբամագ իչիւն կէօմրիւք վարիտաթընըն նըսըֆը տախի մէսարիֆը մահալլիյէ սարֆը հագգընտա վէրտիկի պիր գարարը Պապը Ալի գապուլ իլլէմիշ տիր:

—Տիւնքի Սթանտարտ՝ ղազէթէսինէ կէօրէ, Թալիֆտէ մէնֆի պուլունան Նուրի փաշանըն վէֆաթընա տայիր Պապը Ալիյէ հիչ պիր խապէր վէրիլմէմիշ տիր:

—Պաթումտա էն սօն գալան մուհաճիրլէրի գապուլ իթմէք, Թրապիզոն վիլայէթինէ ճէրէյան իթմէք իւզրէ Ճիւրիւք Սուլը Ալի փաշա՝ իրատէ Սէնիյէ մուճիպինճէ կէօնտէրիլմէսի պու կիւն Թրապիզօնա հարէքէթ իտէճէք տիր:

Պաթումտան վուրուտ օլան սօն Թէլէկրաֆ խապէրլէրինէ կէօրէ, Թիւրքիյա իճրէթ իտէճէք անճագ 400 ֆամիլիա պուլունուպ, պունլար՝ Մէճիտիյէ վէ Վէլիլէ Թէֆարրէգ վարօրլարըյլա Թրապիզօնա կէօնտէրիլէճէկլէր տիր:

—Սալը կիւնիւ սապահլէյին Մալ Թէբէ տէվիր էօլ սթասիօնընտան 600 մէթրօ մէսաֆէտէ 20–22 եաշընտա պիր Թէլիգանլընըն Նաչէսի պուլունուպ, պունուն կէօյսիւնտէն պիր գուրչուն կէչմիչ վէ պաշընտա պըչագլա եարալանմըշ տըր:

Զաննը օլունտուղունա կէօրէ պու ճինայէթ՝ Գօնեատան Սթամպօլա կէլէն քիւրտ ճէլէպլէրի Թարաֆընտան իճրա օլունմուշ տըր:

—Էվվէլքի կիւն Թրապիզօնտան 300 նէֆէր գուրա նէֆէրաթը կէլմիշ տիր:

—Պայիմ վէ Բաշիմ բաշալըգ էվվէլքի կիւն Սէլանիքտէն Տէրսաատէթէ կէլմիշլէր տիր:

—Անատօլու գազասքէրլիյի՝ Մուսթաֆա Նազիֆ էֆէնտի հազրէթլէրինէ Թէվճիհ պույուրուլմուշ տըր:

—Հարպիէ նէզարէթի Մէքթուպի գալէմինին չիֆրէ գըսմը խուլաֆասընտան Ֆուատ վէ Ճէմալ էֆէնտիլէրէ րիւթպէի սալիսէ Թէվճիհ պույուրուլմուշ տըր:

—Պրուսսա վիլայէթի մէքթուպճուլուղընա վիլայէթի միւշարիւլէյհա միւտտէի ումումիյէսի Ալի Րիզա Բահման Նաճիմ էֆ. Թաինի գըլընմըշ իմիչ:

—Րիվայէթէ կէօրէ, Պրուսսա Թէլէկրաֆխանէսի մէմուրլարընըն պիր գաչը Նամիգաճ օլտուղունը Խագլարընտա սուի թէֆէհհիւմլէրինտէն տօլայը Թաշրա Թէվգիֆ վէ խիտմէթլէրինտէն ալընմըշ տըր:

—Ալիյէ նէզարէթի միւսթէշարը Վահան էֆ. հազրէթլէրի՝ պու քէրրէ քեսպը սըհհաթ էյլէմիշ տիր:

—Էվրօբա պայիթախթլարընը էքսքիւրսիօնտէ 50 պին լիրա գատար իթթիրպէ օլան Պաղտատլը Նէսիմ Մուսալիմ նամ գումպանյա պու քէրրէ իֆլաս իթմիշ տիր:

—Թօփխանէ աչըղընտա ղարգ օլան Ֆրանսըզ վարօրունը միւսաատէ իչիւն տանիզէ կիրմիշ օլան պիր տալղըճ վարօրըն տէրունինտէ պիր պալըղ հիւքմ ֆէրմա օլտուղու կէօրիւլմիւշ, խէվֆինտէն վարօրը տօլաչմամաղըլը սէօյլէմիշ տիր:

—Սէլանիքտէն եազըլտըղընա կէօրէ, չէհրը մէզքիւրէ իրինէ Պուլղարիստանտան միւհաճիր կէլմէքտէ պուլունմուշ տըր:

Սէլանիքտէ էլէքտրիք մէճմուայա պուլունան միւհաճիր 25000 նուֆուստան իպարէթ օլուպ, պունլարտան 5000ի իսքեան իթմիշ իսէ տէ, գուսուրու չուրատա պուրատա մուվագգաթ սուրէթտէ իսքեան իթմէքտէ, վէ Թէյայիճլէրի իչիւն հիւքիւմէթտէն վէ էհալիի համիյէթմէնտան Թարաֆընտան իանէ ալմագտա իմիչլէր: Միւհաճիրինը մէրգումէ չօճուգլարը սէրսէրի կէզէրէք, պազը հարէքէթամէ նամէչրուէտէ Թասխի պուլունմագտա իմիչլէր:

—Գալաթատա Եէնի ճամի սօգաղընտա Թունուզ գուրպանընտա պուլունան պիր մաղազատա ֆանէլյա վէ չօրապ վէ սաիր պու կիպի էշթիա ֆիւրուխթ իտէն անասըլ Քէֆալօնիալը Գավաթոս պիրատէրլէրին՝ սախթէքեարլըղ իլէ իֆլաս իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուղլարը խապէր ալընմըշ, մասլահաթ մաթլուպլարըն քեաֆֆէսի Ֆրանսըզ օլտուղլարընտան, Ֆրանսըզ գօնսօլօսխանէսի քէֆիլէթին իքինճի գօնսօլօսխանէսինէ իխպար իթմէք մէզքիւրըն Թէքլիֆ իտէրէք մէզքիւր մաղազանըն գապաթըլմասընը վէ Գավաթոս պիրատէրլէրին Թէվգիֆ իտիլէրէք իսթինթագ իտիլմիշ տիր: Պունուն պէզիրինէ էվվէլքի կիւն Եունան գօնսօլօսխանէսի, պիր չօգ մէմուր վէ գավասլար պէրաբէր մէզքիւր մաղազայը պասըպ քեաֆէյի Գավաթոս պիրատէրլէրէ Օսմանլը Թէպաասը օլտուղունտան, Օսմանլը Թէպաասը գօնսօլօս վէքիլի՝ սախթէքեարլարըն եազըլարընը Թէնկէմէլէրէք մէրգումանըն Եունան Թէպաալըղընտէ պուլունտուղլարընը իսպաթ իթմէքլէ պէրապէր, մէսուլիյէթի Թէրէօճոտէ խուսուլ, մուվագգաթէն օլսուն պու սախթէքեարլարը Օսմանլը զապթընա Թէսլիմ իթմիշ տիր:

Պունուն ուզէրինէ Գավաթոս պիրատէրլէր՝ Թանըշըլ հէֆթէ վէ խըրսըզ գըլըգլը իչինտէ վօյվօտա մէրքէզինէ կէօթիւրիլմիշլէր տիր:

Պու սախթէքեարլարըն մէզտար իֆլասը իխթիլասաթը 370000 ֆրանգ օլտուղու մէրվի տիր:

—

Օսմանլը մաթպաաճըլըղընտա քէսպը չէօհրէթ իթմիշ օլան միւլէթտաշըմըզ Միհրան էֆէնտի՝ մաթպուաթը Օսմանիյէյէ խըտմէթը վաքիէ իֆա իթտիկի կիպի, մէնսուպ օլտուղու միլլէթինէ տախի պու էօլտա պիր խըտմէթ իֆասընա միւպաշէրէթ իթմէք արզուսի, պու քէրրէ Մօնթէ Բրիսթօ նամ հիքեայէի մէշհուրէնին Եարէմիթ-իլ-Հրուֆ վէ Թիւրքի -իլ-Եունանի Թէրճէմէսինի պիր գաչ կիւնէ գատար ճիլտ ճիլտ նէչր իթմէյէ գարար վէրմիշ տիր:

Էֆէնտիի մումայիլէյհին պու Թէշէպպիւսը ճէտտիյէսինէ մուվաֆագ օլաճաղը մէմուլ տըր:

—

(Կազէթամըզըն Թաղը էսնասընտա գատար Էվրօբատան Թէլէկրաֆ կէլմէմիշ տիր:)

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տիւնքի նիւսխէմիզտէ միւնտէրիճ Բաթրիգխանէնին պիր Թագթօնսկայաթնամէսինտէ, Մագսուտ Սիմօն պէյ հազրէթլէրինին Կիլիկիա կաթողիկոսլըղընա Տէրսաատէթ գօրծակատարը նասըպ ու Թաէյին օլունտուղընը միւպէյին պիր հավատիսին Թէքզիպ իթմէտիկի օգունմուշ տըր:

Պու Թէքզիպ Ազգ. Վարչութիւն Թարաֆընտան վուգու պուլուպ, հալ պու քի մէսէլէնին Վարչութիւնա մէնսուպիյէթի օլմասը վէ Կիլիկիա կաթողիկոսլըղընըն Տէրսաատէթտէ գօրծակատար Թայինի խուսուպ իթմէտիկինէ Բաթրիգխանէնին մալիւմաթը պուլունմասը լազըմ կէլմէք իչիւն Ազգ. Վարչութիւն իլէ Կիլիկիա կաթողիկոսլըղը արասընտա հիչ պիր իխթիլաֆ օլմամասը իգթիզա իտէր իտի: Շիմտի մաատամ քի պէօյլէ պիր իխթիլաֆըն մէվճուտիյէթի պագը տըր, պինաէն ալէյհ պու հավատիսին տէ Թէքզիպի եա կաթողիկոս Մկրտիչ Սըրբազան հազրէթլէրի վէ եախօտ պիզզաթ Մագսուտ Սիմօն պէյ հազրէթլէրի Թարաֆընտան իճրա իտիլմէք լազըմ կէլիրտի իքէն մազամէ իթիրազտէ Ազգ. Վարչութիւնա պէյան իտէրիզ:

—

Ապօնէլէրիմիզտէն պիրի Թարաֆընտան Թէրճի զըմնընտա մէրսուլ վէ սալը կիւնքի նիւսխէմիզտէ նէչր օլունմուշ օլան պիր մէքթուպտա աչգայը սէխավէթ վէ համիէթ խանէտանընըն զիքրի սըրասընտա եատ օլունմամըշ տահա պաշգա աչգայը չէֆգաթ խանէտան վէ խայրխահընըն ասարը սէխավէթլէրի Օսմանէսէ վէ Թաշրատա միւլէթիմիզ գաթօլիքլէրի պէյնինտէ մալիւմ օլտուղու ճիհէթլէ, այրըճա զիքրէ հաճէթ կէօրիւլմէմիշ տիր:

—

Մէչաճիրի չարգեյունտան օլուպ լիսանը մասէրղատըմըզ օլան Երմենիճէյէ տախի վուգուֆը Թամմէ պուլունան Ֆրանսըզ Մ. Լուտոար Տիւլօրիէնին վէֆաթ իթմիշ Եւրօբա կազէթալարընտա օգունմուշ տըր:

Միացեալ ընկերութիւնըն Տնօրէն ժողովը սուրէթը գաթիյէտէ պէրվէճհը աթի Թէչքիլ իթմիչ տիր:

	Ատենապետ
Գէորգ	էֆ. Ալլանեան
	Ատենադպիր
Յովհաննէս	էֆ. Թորոսեան
	Գանձապետ
Գրիգոր	էֆ. Շամթանճեան
	Հաշուեց Տնօրէն
Լևոն	պէյ Գափամաճեան
	Ուսումնապետ
Արամ	էֆ. Մարկոսեան
	Համարակալ
Յովսէփ	էֆ. Եուսուֆեան
	Ծախսից Տնօրէն
Յակոբ	էֆ. Նշկեան
	Խորհրդական
Կարապետ	էֆ. Կիւրճեան
Անտոն	էֆ. Հաճեան
Գէորգ	էֆ. Սամանճի
Ստեփան	էֆ. Ցամատեան

Իշիթտիկիմիզէ կէօրէ, միւթէճէտտէտէն Թէշքիլ օլունան մէզքիւր Տնօրէն ժողով Տիւնքի կիւն իլք տէֆա օլարագ իճթիմա իթմիշ, Միացեալ ընկերութիւնա խանէտէն ինկիլթէրա սէֆիրի Լօրտ Տիւֆրին ճէնապլարընըն Թահթը հիմայէսինտէ վէրիլէճէք օլան պալօյըն Թէրթիպաթընը էն գըյաթէ Թահթը միւզաքէրէէ ալմըշ տըր:

Քէզալիք ալտըղըմըզ մալիւմաթա նազարէն, ընկերութիւնըն սէնէվի րաբօրթօսունը անգարիպ նէշր իթմէյէ գարար վէրիլմիշ տիր:

—

Մէսմուամըզա կէօրէ, Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութիւնը՝ Բարիզտէ Երամեան Գէորգ պէյին քէրիմէսի միւհէնտիսէ Օրիորդ Զարուհի մարիֆէթիյլէ եա պալօ վէ եա պիր գօնսէր վէրէճէք տիր:

—

Միացեալ ընկերութիւնըն Տնօրէն ժողովը րէիսի լահէզըլըն զէվճէսի Տիկին Գ. Ալլանեան՝ Ազգանուէր-Հայուհեաց ընկերութիւնա Երեսփոխանուհի ինթիխապ օլունմուշ տըր:

—

Տէր,

Ցանուն Գլխադիր Ս. Յակոբայ Առաքելոյ եկեղեցւոյս տօնախմբութիւնը Որդւոց Որոտման օրը ըլլալուն համար յառաջիկայ կիւրակէ 27 դեկտ. տեղւոյս Գեր. Սրբազան Հայրը հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանելը ներկայիւս կը ծանուցի ի գիտութիւն բարեպաշտից:

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Ստեփան Մելքոնեան Եղ. Մ. Գաբրիէլեան
24 դեկտ. 1881
Նոր—Թաղ Սամաթիոյ

ԲԻՐԱԼԸԳ ԽԱՆԷ

Սամաթիա ճատտէսինտէ Աղա համամը ճիվարընտա Ալի Մինա նամ Րում քիլիսէսի եանըլարընտա վագը քէրէսթէճի տիւքքեանընըն գարշըսընտա 213 Նումէրօ իլէ մուրագգամ 3 օտալը պիր պապ խանէ քիրայէ օլունաճագ տըր, խանէյի մէզքիւրը իճարէ արզու իտէնլէրին եա մաթպաամըզա վէ եախօտ մահալլէ մէզքիւրէտէ Ագարճա Չէվլէսի իթթիխասընտէ քէօսէլէճի տիւքքեանընա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր:

5—1

ՌԻՆԿ ԹԷԱԹՐՈՍԸՆՏԱ ԽԱՆԱՆԼԱՐԸՆ ՃԷՆԱԶԷ ԱԼԱՅԸ

Կէրէք նաշէլէրի պուլունան վէ կէրէք հէնուզ պուլունմայան ինսանլարըն ատէտի՝ պիր ճէտվէլը րէսմի մուճիպինճէ, 916 յը պալիղ օլմագտա իսէ տէ, տահա 1000 է տէ չըգմասը մէմուլ տըր ։ Լաքին պիր ըիվայէթտէ տէ 600 ի թէճավիւզ իթմէմիշ տիր ։

Հալա թէւթմէքտէ օլան քիւլլէրին ալթընտա կէօմիւլիւ նաշէլէր պուլունտըղընտան, մէզքիւր խանէյըն մահալլի հէնուզ թահարրի օլունմագտա տըր ։ Զիրա թէզմիլ ֆամիլեալար պիլէ ալէվլէր իչինտէ միւհթերեգ օլմուշլար տըր ։ Էհալի՝ թէաթրոնըն էտրաֆընտա պուլունմագ չիւրիւմէք տէրէճէլէրինէ կէլէն նաշէլէրին տէֆնի կէճիքտիրիլմիւշ իչիւն ըղհարը թէէսսիւֆ իթմէյէ պաշլամըշ օլտուղունտան, վէ պիր իլէթը սարիյէ վէ խա տիկէր պիր ֆէլաքէթ յուհուրիւնտէն գօրգուլուղընտան, էվվէլքի հաֆթա Վիէննատա թարիֆի ղայրը գապիլ հիւզն ու քէտէրլէ վէ էհալինին միւտտէթմը խօմիւնտէ խաթըրտան չըգմայաճագ տէրէճէ էլէմլու վէ ըղգալթմիզ ումումի պիր ճէնազէ ալայը վիւգու պուլմուշ տըր ։

Ալաֆրանկա սաաթ 9 տան էվվէլ Սթէֆանս Քիլիսա Նամ մէյտանա միւնթէհի օլան սօգագլարտա օլ տէրէճէ խըճըմ խըճըմ գալապալըգ վար իտի քի, հէմէն ուլու քիլիսէյէ կիթմէք միւշքիլ վէ միւմքինսիզ կիպի պիր չէյ իտի ։ Մէզքիւր քիլիսէնին տէրունի հէր վագըթ միւզէյյէն պուլունուպ, ֆագաթ օ կիւնիւ պու վագաւի միւէլլիմէյէ մունաֆըգ օլարագ տահա պաշգա պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի ։ Քիլիսէտէ ձօյնաւուրլարըն տուրտուղլարը մահալը մախսուսըտա սիյահ էօրթիւ սէրիլմիշ, վէ քիլիսէնին հավլուսու իլէ բէնչէրէլէրի պօյունա սիյահ պիրիւնճիւքտէն խաս պայրագլարը վէ պէյազ խաչլար իլէ տօնատըլմըշ իտի ։ Քիլիսէնին օրթա էէրինտէ հէմէն թաւանտ պիր աղ պէրիտէ մօմլար խագըլըշ վէ գըրլանթալար վէ հէրտէմէթլու ստլարըն թէզձին իտիլմիշ վէ, ճէնազէյէ մախսուս պիր էհվէքէ մահալ խագըլմըշ իտի ։ Իշպու մահալը մախսուսըն էթրաֆընտա 6 չար քէչէ պուլունուպ, պունլար էլէքթրիքտէ խանտէշ մօմլար թութմագտա իտիլէր ։ Քէզալիք բօյիւ էֆ, րատը տախի հազըր պուլունմագտա իտի ։ Ճէնազէ էօրթիւսիւ՝ արմալար էէրինէ, աղլամագտա օլան մէլայիքէ րէսիմլէրի իլէ միւզէյյէն իտի ։

Վիէննա արքեպիսկոպոսը՝ քայիթախըմըն պիլճիւմլէ միւթէհայիզանը րէհպանի իլէ պէրապէր գուտտասը չէրիֆի թագտիս իթմիշ, վէ թէզմիլ հայ...լար Պըրօյէրըն նաղմէլի պուչուն տուասընը օգումուշլար տըր ։ Ալայը մէզքիւրտէ Աւստրիա վէլիի ահտը բրէնս Բօտօլֆ իլէ Ալպէրթ, Քարլ, Լիւտվիկ, Բայնէր, Վիլհէլմ, Քարլ Սալվաթօր վէ Եօվան արշտիւքլէրի հազըր պուլունմուշլար տըր ։ Քէզալիք Բրէնս Լօպգօվիձ, Բրէնս Շուրն վէ հարպիյէ նազըրը Թօքսիս Գօնթ Թաֆ վէ մէպուսանտան պիր չօղու վէ Վիէննա սաաքիրի մուհաֆըզասը զապըթանը վէ Շէհր էմինի իլէ Պէլէտիյէ մէճլիսի ազալարը մէզքիւր ճէնազէ ալայընտա հազըր պուլունմուշլար տըր ։ Միւսթաղրագը խաս ու մահէլ օլան իքի գատընլարըն իւիւմի վէ ֆիզանլարընտան, ճէնազէ տուալարը իչիտիլմէքտէ օլտուղունտան, մէրգումէ գատընլար հազըրուն թարաֆընտան ուսուլ իլէ քիլիսէտէն խօլա գօնուլմուշլար տըր ։

Պու գատընլարտան պիրի՝ օ արա պիրտէն պիրէ այգըրը տէրէճէէքիւլմէյէ պաշլամըշ, վէ րիվայէթէ կէօրէ, մէրգումէ գատըն օ ագշամը հէլաք օլմըշ տըր ։

Մէզքիւր ալթըգ քիլիսէնին հէր պիր քէօշէսինտէ տէրէճէյի նիհայէ հիւզն ու քէտէրէ տիւչար օլմուշ նիչէ սէճտէ գըլանլար պուլունմագտա իտի ։ Պու սէճտէ գըլանլարըն մահզուն վէ խաֆֆէնկիզ հալլէրինտէն միւթէէսսիր օլմամագլըղը ֆէլաքէթ անլաշըլմագտա իտի ։ Պունլար՝ նաշէլէրի հէնուզ մէյտանա չըգմայան վէ չըգամազը տա իհթիմալտէն օլմայան էօլիւլէրին խըսըմլարը իտիլէր ։ Հալ պու քի խըսըմլարըն նաշէլէրինտէն հիչ պիրի մէյտանտա օլմատըղընտան, մէզարլըղա կիտիպ տէ քիմին իւզէրինէ աղլայաճաղլարընը պիլմէյօրլար իտի ։

Պու խաֆֆէնկիզ մէնզարէյի թէրք իթտիկիմտէ տահա զիյատէ աճընաճագ տիկէր պիր մէնզարէնէ րաստ կէլտիմ ։ Ուլու քիլիսէտէն աշաղը չըգտըղըմտա չէհրը մէզքիւրտէ (Վիէննատա) պուլունան պիլճիւմլէ քիլիսէլէրտէն էօլիւ գամբանալարը չալընմագտա իտի ։ Արապա իլէ քիլիսէտէն մէզարլըղա խարըմ սաաթլըգ պիր մէսաֆէ պուլունան թարիգ իւզէրինտէ խըճըմ խըճըմ գալապալըգ տօլմուշ իտի, վէ պիր չօգ քիչի տէ խիւրմէթէն Ուլու Քիլիսէյէ մախսուս օլան մէզարլըղա կիթմէքտէ իտի ։ Ճէնազէլէր ալայլա գապրիսթանա կէօթիւրիլմէքտէ իքլէրինտէն, մէզարլըղա կէտէնլէրէ րէք տէ սէյիր իտէճէք պիր չէյ խօգ իտի իսէ տէ, սապահլայըն մէզքիւր գապրիսթանտա թարիֆ գապուլ իթմէզ տէրէճէ գալապալըգ թօփլանմըշ իտի ։ Ֆագաթ, պու մէզարլըգ՝ ճէսամէթճէ Եվրոպատա պուլունան պիլճիւմլէ մէզարլըգլարտան տահա պէօյիւք պուլունտուղընտան, մէզքիւր գալապալըղըն 10 գաթընը տա չամիլ օլապիլիր իտի ։

Մասաֆիհի 700 բիյատէ 40 սիւվարի վէ 300 զապթիյէտէն իպարէթ օլան պիր գուվվէի ասքէրիյէ ասայիշի մուհաֆազա իթմէքտէ իտի ։ Իքի թարաֆը բիյատէ ասքէրի՝ պէօյիւք գարռտան ճէնազէլէրին վազ օլունտըգլարը մահալը մախսուսէ գատար թէքմիլ խօլուն պօյունտա տիզիլիպ ինթիզամ ու ինզիպաթը պագը օագլամագտա, վէ պէյնլէրինտէքի կէչիտէ քիմսէյի պըրագմամագտա իտիլէր ։ Ճէնազէլէրին վազ օլունտուգը բը մահալ խէքքարէ կիւմիւչ չամտանլար վէ էնվայի նէպաթաթլա տօնատըլմըշ իտի ։ Խօմիւլէրին վազ օլունտուգլարը իչպու մահալը մախսուսէ գարիպ սիյահ գատիֆէ իլէ էօրթիւլիւ քիւչիւք պիր խօրան պուլունմագտա իտի քի, պու խօրանտա էտխանը միւխթէլիֆէյէ մէնսուպ օլան րէհպայինը՝ ատէթլէրի մուճիպինճէ իճրայի ային իթմիշլէր տիր ։ Ճէնազէլէրին վազընա մախսուս օլան մահալըն էթրաֆընտա ֆըրտօլայը տա պիլիմի քէմէրլէր խազըրմըշ իտի ։ Պու քէմէրլէրին պիր ուճունտան օ պիր ուճունա գատար օլան մէսաֆէ 120 խարտօ օլուպ, մէզքիւր քէմէրլէրին թօ գարշըլընտա աղ խիւքսէք պուլունան վէ սիյահ էօրթիւ իլէ գարալը օլան պիր մահալտէ գըրլանթալար վէ չէլէնքլէր միւզէյյէն քիւչիւք պէօյիւք գարշըլըգ 142 թապուտ պուլունմագտա իտի ։

Միւսթաղրագը խաֆ ու էլէմ օլան պիլճիւմլէ խալգըլար քիւմ քիւմէ թօբլանմագտա իտիլէր ։ Պու սոն տէրէճէ խաֆֆէնկիզ մէնզարէի լիսանիլա թարիֆ իթմէք գապիլ տէյիլ տիր ։ Պու վագաի միւէլլիմէ՝ բայիթախթըն պիլէրճէ խա էլէրինի խաս ու մաթէմէ ղարգ իթմէքտէ, խիւզլէրճէ ֆազըլէ գատընլարը չըլտըրըմագտա վէ պիր չօգ իւթթիխարլարըն տախանլարընա գաստ իթմէլէրինէ սէպէպ օլմագտա տըր ։

Գարիպօնումըզ՝ գապրիսթանտա մէնզարէնին թարիֆ գապուլ իթմէզ տէրէճէտէ խաֆֆէնկիզ օլտուղունու պալատէ զիքր օլունան թաֆսիլաթտան անլամըշ օլտուգլարընտան, արթըգ պունտան զիյատէ իլէրու վարմամագլըղըմըզի սէպէպինի անլաթմագա հաճէթ խօգ տըր ։ Խանի իչին խիւքմէքլէր թաղանըլմաճաճագ տէրէճէյէ կէլմիշկինի վէ իչթէ պունուն իչիւն արթըգ հիքեաետէն սարֆը նազար իտիլկինի անլախարըլըլար ։

Ալաֆ. սաաթ 11 տէն պիր գաչ տագիգա սօնրա Բրօթէսթան, Գաթօլիգ, Եահուտի վէ Բում րէհապինը պիրլիքտէ Գապրիսթանա կէլիպ իքի խանը ալաճըըգ օլան խօլուն իւզէրինտէն խավաչ խավաչ խիւրիւմէրէք ճէնազէլէրին վազ օլունտուգլարը մահալէ էէթիչինճէ գատար հազըր պուլունան ասքէրի պանտօ մուզիքա՝ Պէթհովէնին ճէնազէ մարշընը չալմըշ տըր ։ Րէհպանը մուհթէլիֆէյիմին արգասընտան Վիէննա սաքիրը մուհաֆըզը Ժէնէրալ, տըր, Շէհր էմինի վէ էնաֆ վէ մէճլիսը մէպուսանտան պիր հէյէթը մախսուսէ կիթմէքտէ իտիլէր ։ Ժէնէրալ Ֆիլիբօվիչ տախի ալայլա պիրլիքտէ իտի ։ Ուլու քիլիսէնին սէրբիսգօբօսը ձայնաւորլարը ա պէրմիւթատ իճրայի րէսմը աէին իտէրէք, տուալար օգումագա պաշլամըշ, վէ «Միզէրէրէ» տուասը օգունունճա, մուսիքիյէհ սէրբիսգօբոսը՝ պէյազ ասայընը էլինէ ալըպ սէրբիսգօպօս էլպիսէսինի տէ կիյմիշ օլտուղու հալտէ, իլէրուէէ վարարագ ձայլարըն խաչ հաճիստ սույու սէրփմիշ, վէ պու վէճհլէ Գաթօլիգ աէինի խիթամ պուլմուշ տըր ։ Պունուն իւզէրինէ Բում պաշ բաբազը Բում այինիյէ տուալար օգումուշ վէ պունուն արգասընտան Բրօթէսթան րէհապինի՝ գըսսա վէ ֆազաթ ըրղզաթէնկիզ տուալար օգումուշլարտըր ։ ... ումում խալգ թէէսսիւֆը ազիմէ տիւչար օլմուշ տըր ։ Պատէհու Եահուտի խախամը րէնտի մէզհէպինճէ իճրայի ային իտէրէք պէօյիւք թապութ պիր գաչ սէօզ սէօյլէյիւ, պիր տէ նազմէի իլահիյէ օգունմուշ, վէ տուա վէ այինլէրէ խիթամ վէրիլմիշ տիր ։ Պունուն իւզէրինէ թապուտլար մէզարա կէօթիւրիւլմիւշ, վէ մէզարա էնտիրիլտիքտէն սօնրա Շէհր Էմինի Վիէննա չէհրի թարաֆընտան, փուգու պուլան իչպու ֆէլաքէթէ գուրպան կիտէնլէրէ սօն պիր թէէսսիւֆ ալամէթի օլմագ իւզրէ պիր մէզար իւզէրինէ պիր ալթըն թօբրագ աթմըշ տըր ։

Էօլիւլէրին խըսըմլարը օլուպ միւսթաղրագը խ.ս ու մաթէմ օլարագ մէզարըն պաշը ուճուննա պէքլէմէքտէ պուլունանլարըն մէնզարէի ֆաճիասը՝ թաշ խիւրէքլէրի պիլէ աղլաթմագտա իտի ։ Գալապալըգ քէմալը էտէպ ու ինթիզամլէ տաղըլմըշ տըր ։

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ
ՏԻԿՆԱՆՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՊԱՏԱԿ

Գաւառաց մէջ վարժուհիներ պատրաստել և անօգնական Հայուհեաց դաստիարակութեան նպաստել։

Ա.

Փրկչական թուին 1881 օգոստոս 6ին՝ Հայոց Դպրոցասէր տիկնայք ընդհանուր ժողով գումարեցան Նորին Բիւզանդիոնի մէջ, և ունկնդրեցին կեդրոնական Գործադիր Ժողովոյն երկրորդ տեղեկագրին՝ որ կ'ըսկսէր հետագայ բարձր և իմաստասիրական մտածութեամբ. «Մարդ դաստիարակութիւնն ազգի մը յառաջդիմութեան անհրաժեշտ պէտքն է, զի մայրն է որ առաջին՝ կ'ուղղէ իր մանկան զգացմունքը դէպ ի բարին, զի մայրն է որ առաջին՝ ընտիր գաղափարներ կը ներշնչէ իր որդւոյն, որք կիշխեն իր կենաց բոլոր շըրջանին մէջ։»

Մեր ազգակիցներէն մին՝ քանի մը տարիներէ հետէ հեռաւոր երկրի մը մէջ ապրելով առանց իր հայրենակցաց հետ հաղորդակցութեան, եթէ յանկարծ ընթեռնուր վերոգրեալ տողերն, անտարակոյս զարմացմամբ պիտի հարցնէր ինքնին. — Հայ իգական սեռն ե՞րբ և ի՞նչպէս տոգորուեցաւ այն իմաստասիրական գաղափարներով, ոյց Գաղղիոյ մէջ առաջին արտայայտանն հանդիսացաւ խորագոյն ու բարձրիմաց կին մը, Տիկին տը Ռէմիւզա։ Ե՞րբ և ի՞նչպէս Հայ իգական սեռն զգաց իր մտաւոր ու բարոյական կարօղութիւններն, մինչ քանի մ'ամեր յառաջ՝ տակաւին Եւրոպայի մատենագրաց մէջ այդ կարօղութեանց վրայ վիճաբանութիւն կար. Ե՞րբ և ի՞նչպէս Հայ տիկնայք սթափեցան, իրենց բարձր կոչման գիտակցութիւնն ունեցան, իրենց պարտուց և իրենց իրաւանց ծանօթութիւնն ստացան։

Արդարև յանկնկալս և գրեթէ հրաշալի կերպիւ կատարուեցաւ Հայ իգական սեռի զարթնումն։ Դեռ երէկ, դեռ երեք ամեր յառաջ, հազիւ Հայ ընկերութեան մէջ կը խօսուէր կանայց վրայ. և ահա այսօր Հայոց կանայք իրենք իսկ կը խօսին կանայց և արանց բարոյական յարաբերութեանց վրայ. Հայոց կանայք իրենք այսօր կը հիմնեն ընկերութիւններ, իրենք կը խմբագրեն ընկերութեանց ու վարժարանաց ու վարժապետանոցաց հիմնագիրներ, իրենք իսկ կը ստանձնեն իրենց սեռին, ամբողջ Հայ իգական սեռին դաստիարակութեան մեծ ու բազմաբեղուն գործն։

Անտարակոյս իննևտասներորդ դարուն մէջ գերբնական ազդեցութեանց շնորհիւ չը կատարուեցաւ Հայ իգական սեռին զարթնումն. անտարակոյս այս գործն՝ որպէս ամեն յեղաշրջում՝ երկար և յամր պատրաստութեանց արդիւնքն եղաւ. անտարակոյս ազատախոս հեղինակներ՝ շուրջ կէս դարէ հետէ՝ Հայուն մտքէն ուրիշ ամեն նախապաշարմանց հետ տակաւ առ տակաւ սրբեցին նաև նախապաշարումն իր միւս կէսին հոգեկան ու մտաւոր կարօղութեանց նկատմամբ. — Սակայն պատմութենէն իմանալով և մեր օրերն ալ տեսնելով որ Եւրոպական ազգաց մէջ որքա՜ն յամր փարատած են ու կը փարատին արմատացեալ նախապաշարմունք, ապաքէն զարմանալով կը զարմանանք թէ, Հայոց նման յետամնաց ժողովրդեան մը մէջ կինն՝ այնքան սուղ ժամանակի մէջ՝ իր ստորին վիճակէն բարձրանալով այր մարդոյն հաւասար դիրք մը սկսաւ բռնել Հայ ընկերութեան մէջ։

Բ

Դպրոցասէր Հայ տիկնանց ընկերութիւնն՝ յիտոյ կազմուեցաւ Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութենէն, որ կրնայ կոչուիլ մայր ընկերութիւնն Հայուհեաց։

Սակայն դուստր կամ քոյր ընկերութիւնն աւելի բարձր յաւակնութիւն ունի. զի մինչև Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութիւնն որոշ նպատակ դրած է գաւառաց մէջ վարժարաններ բանալ իգական սեռի դաստիարակութեան համար, Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութիւնն ստանձնած է Հայաստանի վարժարանաց համար Կոստանդնուպօլսոյ մէջ վարժուհիներ պատրաստելու բարձրագոյն գործն։

Եւ կրնանք հաստատապէս գուշակել որ Դպրոցասէր Տիկնանց գործն յաջողութեամբ պիտի պըսակուի, քանի որ անվիճելի կարօղութեան տէր անձ մը գլխաւորապէս և օրինաւորապէս կը վարէ Դպրոցասէր ընկերութիւնն Հայուհեաց։—

Աւելի ունեցայ քանիցս օրագրագրոյս էջերուն մէջ յայտնել այն մեծ համարումն զոր համայն ազգին հետ կը տածեմ Տիկին Սըրբուհի Տիւսաբին վրայ, —զոր անուանած եմ առաջին հրաշակերտըն անմա՛հ Մկրտիչ Պէշիկթաշլեանին. Գոհ եմ որ այս առթիւ անգամ մ'ևս կրնամ բնապէս յարգանք ընծայել պանծալի Հայ-

---

ԳԱԹԻԼԻՆ ԳԸԶԸ

ԷՍԷՐԸ
ՔՍԱՎԻԷ ՏԸ ՄՕՆԹԷՓԷՆ

(1309 նիւմերօտան տէվամ)

Գոլֆա խախոտ միւլթէզիմ՝ զէնկին, միւթէհայիր վէ վագարլը պիր ատամ օլուպ, ումուրը մալիյէ վէ թիճարէթտէ տէ րէք պէօյիւք պիր րիւյէթ վէ իթիպարա մալիք իտի ։

Սէօզիւ կէչէր, մը չէհամէթի րէսմ օլունմայըլ նազարը տիգգաթա ալընըր իտի . —Միւսթանթիգ՝ հաքիմլիք վազիֆէսինի իյֆա իչիւն խայրագը չէօտէթ իթմէքլէ պէրապէր միւթթէհիմէ խայրագը խալրտաճի իտէճէկինի տէ վաա իթտի, վէ Ֆիլհագիգա էրթէսի կիւնիւ պիրինճի պիր խօթինթագտան սօնրա, մէրգումը քէֆալէթէ րապթ իտէրէք գոյվէրմէկէ րազը օլտու . . . —Միւլթէզիմ քէֆիլ օլտու ։

Բիէր Լանտրի պիւսպիւթիւն մէյուս վէ միւքէտտէր օլտուղու հալտէ խանէսինէ ավտէթ իթմի իտի տէ, հալ ու վագիէթինին րէք ազըր վէ վախիմ պիր տէրէճէտէ օլտուղունու տահա քէնտու քէնտուսի իդրագ իտիյօր իտի . . . Բիէր Լանտրի էյի պիլիր իտի քի, նէ գատար տա քէնտի հագգընտա իթհամ կէօսթէրիլսէ, սապըգասը օլտուղու հասէպիլէ, հէր հալտէ աղըր պիր հիւքմ կիյէճէք իտի ։

—Է՛ ճանըմ —տէտի քէնտի քէնտիյէ— արթըգ պու տէֆա հիչ չիւպհէ խօգ քի իտամ իտիլիրիմ. պէնիմ կիպի պիր սապըգալը վէ հայտուտլուղլա քիւթիւլիւ իչիւն պուանտան սօնրա արթըգ հիչ գուրթուլուշ խօգ տըր ։ —Ա՛հ, Տընիզըմ, սէվկիլիւ գըզճաղըզըմ. պէնիմ կիպի րիւսվայ վէ սէֆիլ պիր բէտէրինին աճապ նէ՞ օլաճագտըր ։ Ալլահ նի՞չիւն աճըմատը սէնի, նի՞չիւն տօղտուղըն վագըթ էօլմէտին . . .

Մաամաֆիհ Բիէր Լանտրի գալպինին պիր քէօշէսինտէ գայէթ վէ միւչէվվէշ պիր իւմիտ սագլամագտա իտի . . .

Տըլ ժիրօ գատընա կիւվէնմէքտէ իտի ։

—Պէլքի —տըրըլատը մէրգումէ— պու էյի գատընճըղազըն քէնտի ումմիտըղընտան աշա պախթը օլաճագ տըր ։ Էն թաչ խիւրէքլէր պիլէ պազըն խումուշարլըր . . . Մէրգումէնին զէնկին խըրսը չիւպհէսիզ քէնտիսինէ մուավէնէթ իտէճէք տիր . . . Մէրգումէ գատըն պու մուավէնէթէ րէք լայըգ տըր . . . էկէր պու խարտըմը կէօրսէ, Տընիզիմի րէք սէվտիկի վէ քէնտիսի տէ սիւննաստա րէք էյի պիր գատընճըղազ օլտուղու իչիւն, պէլքի տէ սէվկիլիւ գըզճաղըմը սագլամագա րազը օլաճագ տըր, վէլէվ պիլսէ քի պիր խայլը սէնէլէր՝ չօճուգ իչիւն խըրըզ վէրէմէյէճէյիմ . . .

Մէրգումէ սիւրէկէր պիր սաաթ էվվէլ պու իչին նամըլ օլաճաղընը անլամագ մէրագը չէմաիլինտէ պուլունտուղունտան, սէրիան Պէլվիլ՝ գօշտու ։

Մալիւմիյէթ օլան քիւչիւք խանէնին գարշըսընը աշըրտընտա էվվէլէյի Թըբըր Բըրըրր սըթմագտա իտի ։

Տընիզ պէր միւթէմատի քէթէրլէրինի գուճաղընտա սըթմըրմ, վէ տէֆա տէֆա էօբիւյօր սէվմէ, լաքին բէթէրի մուգատէլէթինի քէնտիսինի րէք օ գատար սէվիմլի օլմայըշ, զիրա տուլ ժիրօ գատընըն քէթէրլի վէ հիւզնիւլի չէհրէսի քէնտիսինինի նազարը տիգգաթընը ճէլպ իթմէքտէ իտի ։

Պու գատըն իքի կիւնտէն պէրու զանն իտէրսին պիր չօգ սէնէլիք իխթիյարլանմըշ իտի . զիրա խիւզիւ սօլգուն վէ պուրուշուգ վէ կէօզլէրի գըր գըրմըզը քէսիլմիշ իտի ։

Մէրգումէ գատըն կէօզլէրինի թազմամըշ օլմագլա, Բիէր Լանտրի անըն էքսէրիյա էլմա կիւլի զէրէմըզը օլան խանըմլընտան պաշա պիր կէօզ խաչը տանը էօրտիւ ։

Նէ խապէ՞ր , —տիմէզ ժիրօ —սիւավլը իթտի պիրիւսէ պոզուգ պիր սէսլէ— նէ՞ խապէր վար . . .

Տըլ գատըն պաշընը սալլատը վէ ճէվապ վէրտի ։

—Խապէրլէր ֆէնա . . .

—Թաշրատաքի խըրսըզը՞գ . . .

—Պանա րէք սէրթ վէ զէհիր զըզըմ պիր մէքթուպ խազըմըշ տըր . . . Մէքթուպտա խազըյօր քի, պու խաչա կէլէճէք գատար իչինի պիթիրէճէն պիր ատամ, պունտան սօնրա տա իչինի հիչ պիթիրէմէյէճէք տիր . վէ իլավէ իտէրէք տէյօր քի, պէնիմ քէնտի աղըզըմ խէտիքտէն սօնրա, պաշգա պաշքալարընը աղչէսինի տէ խէմէմ պօշ չէյ տիր . . .

—Շիմտի խիթէսիկկինիզ չէյտէն հիչ պիր չէյ կէօնտէրմէմիշ մի տիր . . .

—Օ՛, պանա պիր չէ՞յ մի խօլլասըն . . . օ մաթուհ թամաքեար . . . Մէքթուպլըն պիլէ բօսթա խուճրէթինի վէրմէմիշ իտի . . .

Բիէր Լանտրի թէքրար իթտի .

—Էյ սըճանգըլարընը՞զ . . .

—Էվվէլքի կիպի պէնի սըգըշթըրըյօրլար վէ պիր չէյ տիյէմէք իսթէմէյօրլար . . . Պէն իսէ քէնտիլէրինէ հիչ պիր սէօզ վէրէմէյօրըմ . զիրա պիլիրիմ քի սէօզիւմէ տուրամայաճաղըմ . . . —Տահա պու սապահ օթճում պիր թահսիլտար կէօնտէրմիչ իտի . . .

—Նէ՞ տէտի . . .

—Էկէր գըրգ սէքիզ սաաթ զարֆընտա պօրճումը էտա իթմէզ իսէմ, խարըն տէյիլ օ պիր կիւն էֆիլասըմ իլան օլունաճաղընը պէյան իթտի . . .

—Էյ չիմտի նէ՞ խափաճագսընըզ . . .

—Հիչ պիր չէյ . զիրա թէէտիյէ իտէճէք պիր աղչէմ պիլէ խօգ տըր . . .

—Լաքին իֆլաս տիմէք՝ պիւսպիւթիւն զայի տիմէք տիր . . .

—Ղայրըտան էօթէսի վար, հայտը ունութմըշըզ մը . . .

—Նէ՛ տէ ֆէնա քի սիզէ հիչ պիր մուավէնէթտէ պուլունամամ . . . Ա՛հ, էկէր զէնկին օլա իտիմ —տըրըլատը Բիէր Լանտրի այաղընը էէրէ վուրարագ ։

—Շիւպհէմ խօգ տըր քի պէնի պու հալտէն գուրթարըր իտինիզ —ճէվապ վէրտի տուլ գատըն— լաքին նէ չարէ, քիմին էյի խաղըր օլուր իսէ, օնուն բարասը օլմազ, վէ քիմին տէ բարասը օլուր իսէ, ինսաֆսըզ, մէրհամէթսիզ օլուր . . . Պունունլա պէրապէր խոտա իթմէմ քի գարտէշի ումումիյէ պու տէրիլմիշ . . . լաքին պու ֆանի տիւնեատա րէք չօգ վագըթ պուլուր պու տէրտիւքմիւ . . .

Մատամ ժիրօ պիր տագիգա սիւքութ իթտիքտէն սօնրա թէքրար պաշլատը .

—Սէվկիլիւ Տընիզճըղազըմըզ իչիւն պիր չէյ տիւշիւնտինի՞զ մի . զիրա անտէն սըրըլմամ իգթիզա իտէճէք տիր . . .

—Հայը՛ֆ . . . —ճէվապ վէրտի տիւրգէր— պիր չէյ տիւչիւնմէտիմ . . . —Հէնուզ խայիփ վար իտի . . . տալմա խայիր խոյօր իտիմ . . .

—Նասըլ քի կէօրիւյօրընըզ, սօնթում, արթըգ պանա կիւվէնմէյինիզ . . . պիր չէյ գարար վէրինիզ . . .

(Տէվամ)

տիկնոջ համեստ ու հայրենասէր ոգւոյն, երբ մանաւանդ Դըպրոցասէր ընկերութեան Գործադիր ժողովն ալ՝ իր ձեռնարկաց յիշատակութեան մէջ՝ կը յայտնէ սրտեռանդն թէ, Տիկին Տիւսաբ արդեամբ թէ՛ բանիւ որքան հզօրապէս աջակցած է Դպրոցասէր տիկնանց սոյն ձեռնարկաց յաջողութեան համար. «Մեր Նպատակին հասնելու համար—կ'ըսեն թենունք Պատ. Գործադիր Ժողովոյ տեղեկագրին մէջ—երկու գլխաւոր ձեռնարկ ունէինք մեր առջև. Ա. յաւելուլ ընկերութեան նիւթական հասոյթը, ներկային մէջ լաւ գործելու և ընկերութեան ապագայն ապահովելու համար. Բ. ամէն միջոց ի գործ դնել ընկերութեան բարոյական օգուտները բազմապատկելով արդիւնաւոր ընել զայն Ազգին. Սոյն կրկին տեսակէտով գոհունեամբ կը յայտարարենք սաստ թէ ամէն պարագայի մէջ մեզ առաջնորդ հանդիսացաւ ընկերութեան ատենապետ Տիկին Սրբուհի Տիւսաբ և նորա արդիւնաւէտ աջակցութիւնը յոյժ դիւրացուց մեր ձեռնարկ»:

Արդարև Տիկին Տիւսաբ՝ որ կոչուած [illegible] գեղեցիկ յօդուած մը հրատարակեց ազգային թերթի մը մէջ, ինքն իսկ գործունէութեան և աշխատասիրութեան կենդանի օրինակ մ'է, պիտ'ըսէի թէ աշխատութեան դիւցազնուհի մ'է: Իր երկու ընտանիքն, այսինքն—այն անձուկ և անձկագի՞ն ընտանիքն որ իր ամուսնէն և որդեկէն կը կազմուի, անհուն և անձկագին եւ այն ընտանիքն որ ամբողջ Հայ ազգէն կը կազմուի, սոյն կրկին ընտանեաց հոգն ալ հաւասար եռանդեամբ և հաւասար խղճմտութեամբ կը տանի ծնելասէրն և հայրենասէրն Տիկին Տիւսաբ: Իր տան յետին խորշին, որպէս Դպրոցասէր ընկերութեան յետին գործին մէջ, կը զգացուի Սրբուհւոյն հոգատարութիւնն. Իր մանկանց որպէս վարժապետանոցին սանուհեաց վրայ յայտ յայտնի կ'երևի Սրբոյհւոյն փափուկ ու լուսաւոր հոգածութիւնն. Տիկին Տիւսաբ «իբրև կին» կը խնամէ ու կ'երանաւէտէ իր արժանընտիր ամուսինն «իբրև գորովալի մայր» անձամբ կը դաստիարակէ, կը կերակրէ, կը զգեստաւորէ իր սիրասուն որդիքն: իբրև «ճանաչօղ իգական սեռի փրկաւէտ դերին ընկերութեան մէջ, իբրև կամեցօղ Հայ ընտանեաց և Հայ հայրենեաց վերականգման» իր ընկերուհեաց հետ կը խօսակցի, կը խորհրդակցի ու կը գործակցի Դպրոցասէր ընկերութեան ծոցն Հայ իգական սեռի դաստիարակութեան կենսական խնդրոյն վրայ: Ազգային յառաջդիմութեան համար կը թղթակցի կը բանակցի և կաշխատակցի ազգային գործիչներուն, հրատարակիչներուն ու քարոզիչներուն հետ. Ընկերութեան ծոցէն կանչնի բնութեան ծոցն ուսումնասիրել արարչութեան գաղտնիքներն, ու կիջնայ պատմութեան խորն հետազօտել մարդկային յեղափոխութեանց ու կերպարանափոխութեանց գաղտնիքներն. Հուսկ ապա կիջնայ հոգւոյն խորն . . . մինչ սեղանոյ վըրայ դաշնակին՝ իր մատունքն երկնային նուագներ յօրինելով կը դեգերին: Դաշնամուրին առջևէն անզգալապէս գրասեղանին առջև կը գտնէ զինք Սրբուհին, և օրին մէկն էջ մը կը գրէ ազգային կամ եւրոպական մամլոյն մէջ հըրատարակելի, և հանապազօր կը գրէ էջ մը կամ էջեր կարեւոր յայտնութեամբք լի.—յայտնութիւնք որք ե՞րբ արդեօք պիտի հաչակուին ի լուր աշխարհի:

Գ.,

Դպրոցասէր Հայուհեաց ընկերութեան գործոյն համար Տիկին Տիւսաբ բաղում բարձրաստիճան կամ աննշան աշխատակիցներ ունի: Բարձրագոյն աշխատակիցն, նա՝ որ անունն ու շունչն ու մըտածմունքն ու զգացմունքն համայն ազգ ինն ուիրուած են, բարձրագոյն աշխատակիցն համայն ազգային գործիչներու ու գործչուհիներու, հա՞րկ է ըսել՝ Հայոց Պատրիարք Բարձրաշնորհ Տէրներսէս վարժապետեանն է, գրականութեան, պատմութեան ու կրօնագիտութեան վարժապետ երբեմն Հասգիւղի Ներսիսեան վարժարանին՝ իր բարոյական օրրանին մէջ, այսօր վարժապետաց ու գրագիտաց Մեկենասն, եկեղեցականաց ու վանականաց հայրն, վարժարանաց ու վարժապետանոցաց, ընդհանուր կրթական, արհեստաւորական, տնտեսական, բարեգործական ընկերութեանց պաշտպանն է Տէր Ներսէս Վարժապետեանն, Հայ Պատրիարքաց ամենէն երիտասարդն այլ և Հայ Պատրիարքաց ամենէն բազմերախտն:

Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան մեծամուն Ատենապետուհւոյն բնական աշխատակիցներէն, այսինքն ընդհանուր և Գործադիր ժողովոյն անդամներէն զատ ոչ մէջ կը փայլին իրենց մտաւոր ու բարոյական կարողութեամբքն անուանի տիկնայք և օրիորդք. այս բընական աշխատակակիցներէն զատ, որք հանրային խորին խնդակցութեանց ու շնորհակալեաց արժանի են ամենքն ալ, կան արական սեռէն մասնաւոր անհատներ ընկերութենէն դուրս՝ որք իրենց նիւթական ու բարոյական աջակցութեամբ «կրկին կ'արդիւնաւորեն Դպրոցասէր տիկնանց ձեռնարկն»: Արժէ՞ոք պիտի վիրաւորէի զօք, այդ վեհանձն ազգայնոց կարգին մէջ յիշելով Բարձրաշնորհ Տէր Ներսէս վարժապետեանէն յետոյ, ուրիշ վարժապետ մ'ալ, այսինքն ազգային կրթութեան ընդհանուր տեսուչ Համբարձում Իփէկճեանն, որ մանկավարժական հմտութենէն աւելի տակաւին ազգային վարժարանք, աւա՞ղ, օգտիլ սկսած չեն, դէթ կ'օգտին—և մեծապէս կ'օգտին—մասնաւոր վարժարանք որց խնամակալք ու խնամակալուհիք զանգաւութիւն չեն ըներ հարցնել յիչեալ հաղուագիւտ անձին խորհուրդներն: Եռանդագին կը շնորհաւորեմ ուրեմն Դպրոցասէր Հայուհեաց ընկերութիւնն, որ փոխան յանձնապաստանօրէն ինք առանձինն կառավարելու վարժապետանոցն համեստաբար եւ իմաստնաբար կկառավարէ զայն վկայեալ մանկավարժի մը խորհրդոյն համեմատ.—Սոյն առիթէն օգուտ կըքաղեմ Դպրոցասէր Հայուհեաց վարժապետանոցին վրայ հրաւիրել համայն ազգին ուշադրութիւնն, յանձնարարելով որ ամենօգուտ այն հաստատութեան աւելի կատարելութիւն և ընդարձակութիւն տալու փոյթ ունենայ Հայութիւնն. ի մի բան, ջանայ Հայութիւնն՝ եւրոպական կամ Ամերիկեան առաջին վարժապետանոցի մը դրից բարձրացնել միայն իգական սեռի վարպապետանոցն որ կայ համայն Հայոց ազգին մէջ. Զի վարժապետներ, կ'իմանամ վարժապետական արհեստին կոչումն կատարեալ հմտութիւն ունեցող վարժապետներ՝ յոյժ նուազ են ազգին մէջ. ո՞րքան եւս առաւել նուազ են վարժուհիներ, ըստ որում սովորութիւն է դեռ երկու սեռին կրթութիւնն ալ յանձնել ընդհանրապէս արական սեռէն ուսուցիչներու: —Արդ, եթէ կամինք բարձրացնել այրն, հարկ է որ ազգային դաստիարակութեան գործոյն ուղղակի մասնակից ընենք կինն. եթէ կամինք եւս առաւել արդիւնաւորել ազգային դաստիարակութիւնն, հարկ է որ բազմապատկենք իգական սեռէ վարժապետաց թիւն երկու սեռի կրթարանաց մէջ ալ: Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգաց մէջ ուրեք կին վարժապետներն թուականը՝ և իրական արժէքով կը գերազանցեն այր վարժապետներն: Եւ ո՛չ ապաքէն կրնանք ըսել որ Ամերիկացւոց բարւոք դաստիարակութեան ու բարօրութեան ու բարգաւաճման գաղտնիքն այն առաւելութեան մէջ է, զոր Նոր աշխարհին ազատ Նահանգներն ընդհանրապէս կու տան կանանց, մանաւանդ իբրև դաստիարակուհի: (1)

Դպրոցասէր Հայուհեաց ընկերութեան վարժապետանոցն՝ որպէս կ'իմանանք Տեղեկագրէն՝ նախակրթական վիճակի մէջ է տակաւին. Եթէ չեմ սխալիր, այն վարժապետանոցին մէջ մանկա՝ վարժական արհեստին վրայ չը կայ բնաւ դասախօսութիւն. Համբարձում Իփէկճեան՝ այն կանոնագրով միայն զոր խմբագրած է՝ ներկայ է սոյն վարժապետանոցին մէջ, ուր դէթ շաբաթն երեք անգամ անհրաժեշտ էր իր թարեկարգիչ ներկայութիւնն: Սակայն այս փափագս ի՞նչպէս կրնայ կատարուիլ, ի՞նչպէս կրնայ վարժապետանոց մը կառավարուիլ հազիւ 250 ոսկւոյ տարեկան, սխալեցայ երկու տարեկան ծախքով: (2)

(1) Ներուի ինձ վկայութեամբ հաստատել խօսքս. Պ. Իբօ, զոր անցեալ տարի ալ յիշեցի «[illegible]» [illegible] մերնագրով յօդուածոց մէջ, իր [illegible] է Միացեալ-Նահանգաց կարևոր գործին մէջ կը գրէ. «Նիւ-Եորքի վերատեսուչ մը, Պ. Բոյս, դիտողութիւն ըներով թէ պետական վարժարանաց մէջ գործածուած պաշտօնատարաց չորս հինգերորդը իգական սեռէն են, կը նկատէ կրթութիւնն իբրև կանայց ճշմարիտ կոչումն՝ ըսելով. «Դաստիա-
«րակուհեաց մտաց բարձրու-
«թիւնն բնապէս կը հաղորդուի
«աշակերտաց, որք առօրեայ յա-
«րաբերութեան մէջ են նոցա հետ.
«Շնորհալի, համեղ և ամբիծ ըլ-
«լալով ինքեանք, համեղ, անբիծ
«ու շնորհալի կ'ընեն և մանկտին.
«Կինն որ աւելի խորաթափանց է
«քան մարդն, ապա և քան զայն
«լաւ կը ճանաչէ մարդկային սիր-
«տըն և մասնաւորապէս ման-
«կան սիրտն. Արդ, վարժու-
«հին աւելի պարտաճանաչութիւն
«կ'ազդէ մանկանց խանդաղատա-
«նօք, քան չ'ազդեր վարժապետն
«իր կանոնօք ու պատժօք. Դորա
«գորովալիր յանդիմանութիւնքն
«աւելի կը ներգործեն քան սորա
«ցուրտ պատուէրներն և սպառնա-
«լիքն. Հուսկ ուրեմն կրնանք աներ-
«կեան ըլլալ թէ կատարեալ վար-
«ժուհեաց ձեռօք դաստիարակ-
«ուած տղայք՝ մոլեկան էութեան
«մը հետ անհաշտ զգացմամբք հա-
«մակեալ արտաքս պիտ՝ ելնեն
«այդ վարժուհեաց ձեռքէն, պի-
«տ' ունենան զգայուն սիրտ, փա-
«փուկ ճաշակ, արթուն և ներ-
«հուն միտք. Տարակոյս չունիմ որ
«ապագան միաբերան երախտա-
«գէտ պիտ' ըլլայ այն անհուն
«ծառայութեանց համար զորս
«կին դաստիարակք պիտի մատու-
«ցանեն մեր վարժարանաց.» Ամերիկացի պատուական վերատեսչին այս տողերուն կը յաւելու Պ. Իբօ՝ մեր կրթանըւէր Հեղինակն. «Հանրային կրթութեամբ զբաղօղ ամեն անձինք այսպէս կը խորհին. և այնքան բարձր գաղափար մ'ունին իգական սեռին ողջամտութեան, ուղղախոհութեան և հըմտութեան վրայ, մինչ զի բազում դաստիարակութեան մասնախըմբոց անդամ ընդունեցան կանայք. աներկբայ զիջելու տեղի չը պիտ' ունենան այդ մասնախումբք.»

(2) Դպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան 1879 մայիս 1էն ց'31 յուլիս 1881 հաշուեկշիռն ելից մասին մէջ կը գտնենք.

	Ամծ.	Դհկ.
Ուսուցչաց թոշակք	9146	50
Տնտեսուհւոյ և գրուիչի ամսական	1441	50
Դասագիրք	581	
Թուղթ գրիչ մելան են.	854	50
Ձեռագործի և դպրոցական պիտոյից	2170	
Ածուխ, փայտ	620	
Կարասեաց գին	1630	50
Վարձք դպրոցին մինչև ց'27 մայիս 1882	7104	25
Հինգ գիշերօթիկ աշակերտուհեաց ուտեստ	245	50
	23892	75

վարժապետանո՞ց. հանո՞ց մ'է այս . . . Ողբալի՜ վիճակ արդարև մեր ազգին և մեր համայն ընկերութեանց ու հաստատութեանց վիճակն: Կրթական ընկերութիւնք, կրթական հաստատութիւնք՝ յորոց կ'ակնկալէ Հայութիւնն՝ հայրենեաց լուսաւորութիւնն ու փրկութիւնն՝ այսքա՞ն միայն քաջալերութիւն պարտ էին գտնել ազգէն»

Մոռցիր եմ՝ Դպրոցասէր ընկերութեան վարժապետանոցն այցելել յետոյ՝ մասնաւոր յօդուածով մը խօսիլ ընդարձակօրէն այն հաստատութեան նիւթական ու բարոյական վիճակին վրայ: Ցի՞շեալ կրթարանն ո՛չ անշուշտ պիտ՛ այցելեմ մեծամեծ թերութիւններ անդ գտնելու յուսով կամ որոշումով. ընդհակառակն՝ արդէն յայտնեցի թէ մեծ համարում ունիմ ընկերութեան ատենապետւոյն և իր արժանընտիր ընկերուհեաց վրայ. Այդ յօդուածոյն մէջ վարժապետանոցին արդի վիճակն նըկարագրելէ յետոյ մանրամասնօրէն՝ պիտի յայտնեմ թէ ինչ կըրնար այդ հիմնարկութենէն ակկընկալել Հայութիւնն, եթէ Դըպրոցասէր Տիկնանց հզօրապէս աջակցելով՝ ազգային միակ իգական վարժարանացն աւագ հոգածութեանց առարկայ ընէր: Մինչև այն օր սրտայօժար արձագանգ կըլլամ սաստ պատուարժան Ցնորէն ժողովոյ Տեղեկագրին, անփոփոխ ընդօրինակելով սաստ սոյն պաշտօնագրոյն այն մասն որ յառաջացուած է շնորհակալութեանց:

«Մեր շնորհակալիքն կը յայտնեմք այն ազգասէր Տեարց և Տիկնանց որք երբէք չզլացան իրենց օգնութիւնը բարոյական և նիւթական:

«Շնորհակալութիւն Հայ մամլոյն որ ամէն պարագայի մէջ ինչպէս ամեն ազգային ձեռնարկներու նոյնպէս և մեզ քաջալեր հանդիսացաւ:

«Շնորհակալութիւն առ Գէորգ էֆ. Ապտուլլահ (3) որ միշտ մեհանձնաբար կոչխատի վասն բարգաւաճման ընկերութեան:

«Շնորհակալութիւն առ Համբարձում էֆ. Իփէկճեան որ երբէք չխնայեր մեզ իւր կարևոր օժանդակութիւնն և պատուական խորհուրդները:

«Շնորհակալութիւն Մելքիսեդեկեան Մկրտիչ էֆէնտիի որ ընկերութեանս մեծ ծառայութիւններ մատոյց, փափազեան Նշան և Մարգարեան Ցարութիւն էֆէնտիներու որք ի նպաստ հանգանակութեան տնչափ անձնուիրաբար աշխատեցան:

«Շնորհակալութիւն առ Եսայեան, Հալաճեան և Ցակոբեան աղնուաշուք Տիկնանց որք դպրոցիս գիշերօթիկներն իրենց պաշտպանութեան ներքև առնելով բաց ի ուտեստէն անոնց ամեն պիտոյքն կը հոգան»:

Ազգանուէր Հայուհեաց ընկերութեան նման Դպրոցասէր Հայուհեաց ընկերութիւնն ալ օժանդակութիւն գտած է Հայաստանի գաւառաց մէջ, կամ մանաւանդ կարնոյ մէջ: Շնորհիւ Պերճաշնորհ Օրմանեան Մաղաքիա վարդապետին գործօն հայրենասիրութեան՝ երկու հազար երեսուն դահեկանի գումար մը հաւաքուած է ձեռամբ Պոլլոբեանի՝ Ազարեան, փաստրմաճեան և Աղնաւորեան աղնուաշուք և ազգասէր տիկնանց: որց հրապարակաւ կը յայտնենք՝ ընկերութեան հետ մեր ամենաջերմ շնորհակալիքն: Այլ որքա՜ն ջերմագին, ամենախորին շնորհակալեաց արժան է շնորհաշուք Տէր Ջապէլ Ֆէնտըգլեան, որ Դպրոցասէր ընկերութեան յիսուն և չորս Անգլիական ոսկի նըպաստ հաւաքած է Մանչեսդըրի մէջ ազգային թէ օտար կրթասէր անձերէ (4): Բաղմահարուստ Տփղիս և Իզմիր եօթն հարիւր եօթանասուն դահեկան միայն նպաստ յղած են այս տարի Դըպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան: Կոստանդնուպօլսոյ Թաղերուն մէջ առաջին կարգի կը փայլի Բերա, Սակայն համայն Նուիրատուաց մէջ ամենէն վեր կը փայլին ապաքէն Ղալաթիոյ Պռոտէստան Հայ եղբայրներ, որք երկու հազար դահեկան նուիրած են Հայաստանի վարժուհեաց պատրաստութեան գործին. Կը տեսնէք թէ գաւառացիք բաւական կարեւորութիւն կընծայեն աղջկանց դաստիարակութեան:

Հայք և Հայուհիք, սրտեռանդն օգնեցէք, լիաբուռն նպաստեցէք Հայաստանի վարժուհեաց հաստատութեան, որ կոչուած է փոխել հայ մայրերն և հետևաբար ամբողջ Հայ ընկերութեան ճակատագիրն: Այն դեկտեմբեր 1ին նկարչութեան արուեստահանդէս մը պիտի բացուի Բերա, կալաթա Սէրայի վարժարանին դէմ, Պ. Կրոմպազի սրահին մէջ, Դըպրոցասէր Տիկնանց ընկերութեան պիտի յատկանայ սոյն արուեստահանդէսի հասոյթն: Ո՜ն, Հայեր ու Հայուհիներ, գացէք դիտել Հայ արուեստագիտաց գործն, գացէք զմայլել Դպրոցասէր Տիկնանց գործին վրայ, և ձեր գնահատութեամբ և զմայլումն ապացուցէք գործնականապէս—ի նպաստ Դպրոցասէր ընկերութեան:

ԳՐԱՍԷՐ ԱՏՈՄ

(3) Եթէ ազգասիրութեան արուեստահանդէս մ'ըլլար, Ապտուլլահ եղբարք ոսկեայ չքադրամի պիտ' արժանանային, որպէս արժանացած են իրենց լուսանիչ արուեստին համար:

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

Տէրճէի զըմինտա Մուշտան դեկտ 1/13 Թարիխլիլէ կէլէն սթիրէքի միւհիմմ պիր մէքթուպը լազըմ կէլէնլէրին նազարը տըդգաթինա արզ իտէրիզ.

Խմբագիր,

Ձեր 1277 թիւ լրագրին «Ազգային» մասին մէջ լուր կուտայք ազգայնոց թէ «Միացեալ ընկերութեան Ցուրուբերանի և վանայ վարժարանաց Տեսուչ Սարըեան Մկրտիչ էֆէնտի երէկ Պատրիարքարան մի հեռագիր քաշելով կ'իմացնէ թէ Մշոյ Ս. Յովհաննէս վանքին ինչքն ու ստացուածքն «էտէմիւլ» ըրած են պահանջատէրք, թէ աշակերտք ցրուած են դառն վիճակի մը մէջ, թէ պաշտօնեայք այլ միայն տասն օր մնալու պայմանաժամ որոշած են. այս պատճառաւ օգնութիւն կը խնդրէ:»

Կ'երևի թէ այն լուրն ձեզ սըխալ հաղորդուած է, վասն զի նախ վանքն Ս. Յովհաննէսն չէ այլ Ս. Առաքեալ որ Արուեստասիրաց ընկերութեան հսկողութեան և Սարըեան էֆ.ի տեսչութեան ներքև կը գտնուի. Երկրորդ՝ քաշուած հեռագրին մէջ բնաւ չէ յիշուած թէ պահանջատէրք «էտէմիւլ» ըրին այլ պիտի ընեն, եթէ օգնութիւն չը հասնի, մանաւանդ թէ Սարըեան էֆ. և այդ մասին նուազ նեղութիւններ չունեցաւ. Երրորդ՝ ճշմարիտ է թէ աշակերտաց վիճակն ողբալի է, մերկ և բոպիկ են, լեռան մի գլուխ, ձմեռնային եղանակին մէջ, բայց ցրուած չեն, միայն թէ մարդկային սիրտ պէտք է նոցա դառն վիճակն տեսնելով ի գութ չշարժիլ և եթէ յիրաւի այնչափ աշակերտաց վիճակն չբարելաւի՛ նոքա անպատճառ կը մեկնին և այնքան աշխատութիւնք անօգուտ եղած կըլլան:

Իսկ գալով Ս. Առաքելոց վանուց պարտքին՝ շնորհիւ Յովհաննէս վարդապետի՝ որ նոյն վանուց վանահայրն էր, որ ամեն ճիգ՝ թափեց ընկերութիւնն տապալելու և հիմնայատակ կործանելու, նորա առջև բանալով ծանր ծախուց դռներ և փակելով այն ամեն հասոյթի աղբիւրներն որք կրնային զընկերութիւնն անվնաս փանդէ ազատել, որ ժողովրդեան մի քանի գլխաւորներուն խորհուրդ ալւաւ վանքին վերայ յարձակել և ընկերութեան պաշտօնեաներն դուրս վանել, բայց չը յաջողեցաւ, որ ժողովուրդն համոզեց չտալ իւր պտղին, հոգեբաժինն ևն, մինչ ընկերութիւնն իբր մի Ֆասսակար մարմին քարոզելով, (Թէպէտ այդ ժողովրդեան կամաւոր տուրքն Սարըեան էֆէնտիի ձեռք առած միջոցներով հեռացնէ կ'սկին ժողովուլ): Վերջապէս այդ ազգակործան և ազգադաւ վարդապետին և անարժան կղերին շնորհիւ, (ինչպէս որ ինքն այլ զկարապետ վարդապետ կը կոչէր իւր ստորագրութեամբ յօդուածի մի մէջ, որոյ հետ բաղդատելոյ բնաւ արժանիք չունի), այդ պարտքն իբր 150 ոսկւոյ կը հասնի, և այս պարտուց և նեղութեանց պատճառաւն էր որ Սարըեան էֆ. ի հարկէ ստիպեալ մի հեռագիր քաշեց Արուեստասիրաց ընկերութեան որոյ օրինակներն տրուեցան ի Պատրիարքարան և առ. Սովելոյ Ցանձնաժողովն:

Ներկայ տողերն բոլոր յառաջդիմասէր և հայրենեաց վերականգման փափաքօղ ազգայնոց ուշադրութեան յանձնելով, կը խնդրեմ, յանուն մարդկութեան և ի սէր ազգին, մի դարման տանել այն ցաւալի վիճակին յիշեալ հոգագործական վարժարանին, այն անձերէն որք այսօր ազգին գլուխն կը գտնուին:

Մեծ. Խմբագիր տէր, կը խընդրեմ որ ներկայս հիւրընկալէք Ձեր պատուական թերթին մօտակայ թիւերէն միոյն մէջ, որոյ համար կանխաւ ընդունեցէք խորին շնորհակալեաց հաւաստին:

Մնամք յարգանօք

Պէրպէրեան

(4) Արդեօք պիտի տեսնե՞նք այն երանաւէտ օրն, ուր Հայ Տիկնայք չը շատանալով կրթական ընկերութեանց համար նիւթապէս նպաստել կամ կրթական հաստատութեանց վրայ հսկել, յեղափոխումներ կատարէին մեր կըրթական դրութեան մէջ, մեծ հիմնարկութիւններ անհատապէս կատարէին, որպէս Եւրոպացի տիկնայք ոմանք, որպէս այն Տիկին Մառէնհօլձ պարոնուհին, Գերմանիոյ մէջ Ֆռէօպէլի մանկավարժական վարդապետութեանց այն անխոնջ քարոզիչն ու ծաւալիչն, որ Տրէզտաի մէջ [illegible] մը մօտ զոր երկար ժամանակէ հետէ հիմնած է՝ վերջերս ստեղծած է նոր հաստատութիւն մ'ալ [illegible] ([illegible]) անուամբ, որ վրայ տեսրակ մ'ալ պիտի հրատարակէ միանգամայն Գերմանական, Գաղղիական և Իտալական լեզուաւ. (Տես Գաղղիոյ Մանկավարժական Հանդէսն, ամսաթիւ Յուլիսի.)

Ծան. Նոյեմբեր վերջին տպաւելու սահմանուած յօդուածս այսօր միայն ամբողջ լոյս կը տեսնէ: Գ. Ա.

ԻԼԱՆԱԹ

Խալինէի խասսաի Շահանէտէն կէլէն իլան

Պրուսա Մահալըճընտա վագը չիֆթլիքեաթտա 3,000 բէհ գատար գասապլըգ աղնամ պուլունուպ մահալլինտէ վէ եախօտ պուրատա թէսլիմ շարթըյլա սաթըլմասը մուգարրէր օլտուղունտան, իշթիրայէ թալիպ օլանլարըն իշպու քեանունը էվվէլը րումինին 28ինճի բաղար էրթէսի կիւնինէ գատար Խալինէի խասսաի Շահանէյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր ։

23 քեանունը էվվէլ 97 3—2

Շէհր էմանէթինտէ Անատօլու ճիհէթի տէֆթէրը խագանի մէմուրիյէթինտէն կէլէն իլան .

Մալթէբէ գարիյէսի հուտուտունտա Շէհզատէ Սուլթան Մէհէմմէտ վագֆը միւսթէղալլաթընտան Չայըըլար նամ մահալտէ թարաֆլարը Մուրատ օղլու Կարապետ թարլասը վէ Ցալեան Մէհէմմէտ աղա պօսթանը վէ պաղէն Շէյխ Մուխթար էֆէնտի վէ Ֆընտըգ-էտհէմ թարլասը վէ Չաեըըլար եօլու իլէ մահտուտ իքի տէտէ գույույու միւշթէմիլ միեանընտա չայըրը իլէ մաէն թախմինէն թարլա՝ տէնիւմ 11 1/2 ։

Գօրիյէի մէզքիւր տախիլինտէ Չայըրլար նամ մահալտէ թարաֆլարը Գարակէօզ օղլու Խալիլ թարլասը վէ Չէլթին-ճէվիզ օղլու Գըրիգօր թարլասը վէ Իսկիւտար ճատտէսի վէ Տըրագօզա կիտէն թարիգը խասս իլէ մահտուտ պիր տէտէ չաթալու միւշթէմիլ թախմինէն թարլա՝ տէօնիւմ 8 ։

Գարիյէի մէզքիւր տախիլինտէ Մալթէբէ տաղը ճիվարընտա թարաֆլարը Վասիլաքի թարլասը վէ Ցալեան-Մէհէմէտ աղա ֆինտէկլիկի վէ Գընալը Ատալը Յօվհաննէս թարլասը վէ լէպը տէրեա իլէ մահտուտ տէրունինտէ իքի տէտէ ճէվիզ աղաճը իլէ պիր տէտէ գույույը միւշթէմիլ թախմինէն թարլա՝ տէօնիւմ 7 ։

Գարիյէի մէզքիւր տախիլինտէ Մալթէբէ տաղը ճիվարընտա թարաֆլարը մուգատտէմ էմին աղա վէ էլէէմ Վասիլաքի թարլասը վէ Տէրզիպէյլի կարապետ թարլասը վէ Հաճի Թանաշ պէյինտէ թարիգ վէ տիկէր թարիգ իլէ մահտուտ տէրունինտէ պիր տէտէ գույուսու իլէ թախմինէն թարլա՝ տէօնիւմ 6 ։

Գարիյէի մէզքիւրտէ Տըրագօզ նամ մահալտէ թարաֆլարը Գալֆա Եօրկի թարլասը վէ Սաղըր Կիրակօս չայըրը վէ թարաֆէյնի թարիգը խասս իլէ մահտուտ թախմինէն չայըր՝ տէօնիւմ 4 ։

Գարիյէի մէզքիւրտէ Մալթէբէ տաղը ճիվարընտա թարաֆլարը Ցալեան-Մէհէմէտ աղա ֆինտէկլիկի վէ Պէտէսեմէնլի Մէհէմէտ էֆէնտի թարլասը վէ լէպը տէրեա վէ Պետրոս աղա թարլասը իլէ մահտուտ տէրունինտէ պիր տէտէ գույու վէ 2 տէտէ ճէվիզ աղաճը միւշթէմիլ թախմինէն թարլա՝ տէօնիւմ 4 ։

Գարիյէի մէզքիւր տախիլինտէ Բըրըըր Գավագ նամ մահալտէ թարաֆլարը Վասիլաքի պաղը վէ Տասգալօս պաղը վէ Բիւրտօղլու Միխայէլ պօսթանը վէ Հըլմէնտըֆէր թարիգի իլէ մահտուտ պիր տէտէ միւշթէրէք գույուսու իլէ մաէն թախմինէն թարլա՝ տէօնիւմ $2\frac{1}{2}$ ։

Բէնտիք գարիյէսի հուտուտու տախիլինտէ Ֆէյզուլլահ բաշա վագֆը միւսթէղալլաթընտան Էսկի Ցէյիրմէնի նամ մահալտէ թարաֆլարը մուգատտէմ Պալըգճը Անկէլի էլէէմ Գալօ թարլասը վէ կալիչինին խանէսի տիվարը վէ իքի թարաֆը Գօմթաքի թարլասը վէ թարիգ իլէ մահտուտ թախմինէն թարլա՝ տէօնիւմ 10 ։

Թէպաասի տէվլէթը Ալիյէտէն իքէն Րուսիա թապիյէթինէ կիրմիշ օլան Ցէյիրմէնճի օղլու Վասիլաքի արազիլէրինին պիլ միւզայէտէ ֆիրուխթու միւգթէզաի իրատէի Սէնիյէտէն օլմասընա մէպնի, իքի մահտան պէրու միւզաեէտէ օլունմագտա օլան պալատէ մուհարրէր Գարթալ գազասը տախիլինտէ քեաին Մալթէբէ վէ Բէնտիք գարիյէլէրի հուտուտունտա 8 գըթա թարլա վէ չայըր՝ բարչա բարչա իշպու կէլէճէք քեանունը սանինին 12ինճի կիւնիւ թէգարրուր իտէճէք պէտէլի իլէ իհալէսի անտէ, լիրաի Օսմանի 100 ղըրշ հիսապը իլէ թէսվիյէ օլունմագ շարթը իլէ Գարթալ գայմագամլըղը մէճլիսը իտարէսինտէ գաթիէն թալիպլէրինէ իհալէսի պիլ իճրա, մուամէլաթը վուգու պուլաճագ գամ արազի գանունննամէսինին 87ինճի մատտէսի ահքեամընա թէվֆիգան գապուլ օլունմալաճաղընտան, շուհալտէ գամ իլէ թալիպ օլանլար իլէ արազի կէմզիլէրէ հագգընտա պիր կէօնա թաաարրուզ իտտաասընտա պուլունան վար իսէ, միւտտէթը մէզքիւրէտէն էվվէլ Շէհր էմանէթինէ Անատօլու ճիհէթի տէֆթէրը խագանի մէմուրիյէթի մէճլիսը մէզքիւրէյէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր ։

21 քեանունը էվվէլ 97 3—2

ԷՎԳԱՖ

Էվգաֆը Հիւմայուն Մահլիւլաթ տաիրէսինտէ պէհէր կիւն միւզաեէտէլէրի իճրա օլունմագտա օլան ավթիւզզիքր մահլիւլաթըն պէտէլը միւզաեէտէլէրի զըլմէթը մուխամմէնէլէրինտէն տուն կէօրինմիշ օլմագլա, իշպու մահլիւլաթըն 97 սէնէսի քեանունը էվվէլինին 24ինճի բաղար էրթէսի կիւնինտէն իթիպարէն պիր հաֆթա զարֆընտա թէքրար միւզաեէտէլէրի իճրա գըլընաճաղընտան, գամ իլէ թալիպ օլանլարըն էյեամը մէզքիւրէտէ մահլիւլաթ տաիրէսինէ կէլիպ, զըլմէթը մուխամմէնէլէրինին էօշրիւնէ միւսաավի թէէմին ագչէսինի թէսլիմը խազինէ իտուպ, միւզաեէտէլէրինտէ պուլունմալարը լազըմ կէլէճէյի պէշինճէ տէֆա օլարագ ուրէթը գաթիյէտէ իլան օլունուր ։

· · 64 վէ 66 վէ 68 · · 12.000 · · 7.000 ,(1) Այա Սօֆիաի Քէպիր վէ չէհիտ Մէհէմմէտ բաշա վագֆընտան Պալաթ խարիճինտէ Գարաբաշ մահալլէսինտէ Պալաթ ճատտէսինտէ պիր գըթա խարիթասընտա կէօսթէրիլտիկի վէճհիլէ մագթաալը մահալլինտէն մաատա թէրպիէն 200 ղըրա արսատա մէյանի 4 օտա վէ 2 սուֆաեը միւշթէմիլ պիր պապ մէնզիլ վէ 189 ղըրա արսատա մէյանի 6 օտա վէ 2 սուֆաեը միւշթէմիլ 1 պապ սահիլխանէնին վէ 2.700 ղըրա պաղչէնին 15 հիսսէ իթիպարըյլա պիր հիսսէսի ։

· · 127 · · 10.000 · · 5.000 , Աեասօֆիաի Քէպիր վէ Գուլէի զէմին վագֆընտան Գալաթատա Ճամիի ճէտիտ մահալլէսինտէ Գըրգաճըլար սօգագընտա թէրպիէն 7 ղըրա 6 բարմագ պիր պապ Գըրգաճը տիւքքեանը միւքիյէ տիւքքեանը մէզքիւրէ մախլութ թուլէն 6 բարմագ պիլա կէտիք գալէ մահալինին պիւթիւնլէրի ։

· · 18 վէ 20 · · 25000 · · 7000 Սուլթան Պայազիտ խանը Վէլի վագֆընտան Պէյօղլունտա Թաթավլատա Եիւնճի Խրիսթօ սօգագընտա թէրպիէն 200 ղըրա արսատա մէյանի 3 օտա վէ 2 սուֆա վէ 1 գույու վէ 700 ղըրա պաղչէնի միւշթէմիլ վէ թահթընտա մէստուտ տիւքքեան վէ չէհրի 60 ղըշ քիրալը ախշապ պիր պապ մէնզիլ վէ պաղչէնին պիւթիւնլէրի ։

·· 110 ·· 9.000 ·· 6.000 , Սուլթան Պայազիտ խանը Վէլի վագֆընտան Պէյօղլունտա իճատիյէտէ Էլմա Տաղը ճատտէսինտէ պէրմունիպը խարիթա 560 ղըրա պիր գըթա արսանըն պիւթիւնի ։

·· 37 ·· 2.500 ·· 1.000 , Հաճի իսմայիլ էֆ. վէ Թէլխիսի Հաճի Մէհէմմէտ աղա վագֆընտան Էյուպը Էնսարիտէ Թագէնէճի մահալլէսինտէ Ալաճա Չէշմէ ճատտէսինտէ տէրունինտէ պիր գույույը միւշթէմիլ թէրպիէն վէ թախմինէն 2.500 ղըրա պիր գըթա մէնզիլ արսասը ։

·· 1 վէ 2 վէ 2 վէ 29 ·· 16.250 ·· 10.050 , Ճաղալզատէ Բիւսթէմ բաշա վագֆընտան Գալաթատա Ճամիի ճէտիտ մահալլէսինտէ Գուրշունլը խան տէրունինտէ թէրպիէն 235 ղըրա արսատա մէյանի չէհրի 400 ղըշ քիրալը քեարկիր 5 պապ օտալարըն րուպ հիսսէլէրի ։

·· 18 ·· 8.000 ·· 3.000 , Չինիլի վալիտէ Սուլթան վագֆընտան Զագմագճըլարտա Ցայէ խաթուն մահալլէսինտէ վալիտէ խանը տէրունինտէ մէսճիտ թահթընտա թէրպիէն 40 ղըրա արսատա մէյանի պիր պապ օտա կէտիյի իլէ բիշկեահընտա գահվէ օճաղը վէ քէօմիւրլիւյին վէ մուհտէս քէքէնին պիւթիւնլէրինին վէ չէհրի 100 ղըշ քիրասը օլտուղու հալտէ 50 ղըշ քիրա իլէ Նըսֆ հիսսէլէրի ։

·· 30 ·· 400 ·· 400 , Այա Սօֆիաի Քէպիր վագֆընտան Էսպ բաղարընտա Մաղնիսալը Մէհէմմէտ բաշա մահալլէսինտէ Գուրման Քէպիր ճատտէսինտէ չէհրի 3 ղըշ քիրալը պիր պապ աչճը տիւքքեանը միւլքինին 5 հիսսէտէն պիր հիսսէսի ։

·· 41 ·· 200 ·· 350 , Ֆաթիհ Սուլթան Մէհէմմէտ խան վագֆընտան Էսկի Բաղարընտա խօրաճը Մուհիտտինի մահալլէսինտէ Ցէսմէրէճիլէր ճատտէսինտէ չէհրի պիր պուչուգ ղըշ քիրալը պիր պապ տէսմէրէճի տիւքքեանը միւլքինին պիւթիւնի ։

·· 4 ·· 7.000 ·· 4.500 , Ցէֆթէրտար Ահմէտ Չէլէպի ավարըզը վէ րէիս իլ քիթթապ իւլ Հաճճ Մուսթաֆա էֆէնտի վագֆընտան Էմինի պաղչէտէ Ցէֆթէրտար Ահմէտ Չէլէպի մահալլէսինտէ Չըգմագ պասագ սօգագընտա թէրպիէն 180 ղըրա արսատա մէյանի 5 օտա վէ 2 սուֆա վէ պիրիմա վէ 600 ղըրա պաղչէյի միւշթէմիլ ախշապ պիր պապ մէնզիլ ։

(1) Ճիւմլէլէրին պաշլարընտա իլք հիզատա պուլունան րագգամլար մահլիւլաթըն նիւմէրօլարընը, իքինճի հիզատա զիլէր լիրաի Օսմանի 100 ղուրուշտան օլարագ զըլմէթը մուխամմէնէլէրի և վէ իւչիւնճի հիզատաքիլէր տախի պէտէլը միւզայէտէլէրինի պիլտիրմէքտէ տիրլէր ։

ՊՈՒ ՄԷՄԼԷՔԷԹՏԷ ԱՃԱՅԻՊ ՎԷ ՈՒՄՈՒՄԻ ԽԱԶԹԱԼԸԳ

Նասըլ քի պիր խըրսըզ պիլիկճէճէ սօյար, եօլէ տէ պու խասթալըգ կիշիլի սուրէթտէ իւթիւմիւզէ հիւճիւմ իտէր ։ Պու խասթալըղա միւպթէլա օլանլար՝ կէօմիւսդէ վէ գապուրկալարտա վէ պաղէն սըրթտա պիլէ աղըր տուտարլար ։ Իւթէրինէ օսանճ կէլիր վէ ույումագ իսթէրլէր. աղըզ՝ խուսուսի իլէ սապահլարը փէնա տըր, Տիլլէր եափըշգան պիր մատտէ իլէ քիրլէնիր ։ Իշթահ գաչանըր։ Խասթալըղըն ինքիշաֆընտա պէօյլէգ պիր աղըրլըգ վէ տօյմազլըգ պիր ահլըգ տույար ։ Կօղլէր սօլար, բարլագլըղըն ուճլարը սօուգ վէ նէմլէնիր։ Պիր աղ վագթ սօնրա պիր եօգխուլուգ պաշլար . պու եօգխուլուգ էվվէլա գուրու օլուր, վէ պիր գաչ աետան պէշլիճէ պիր պալղամլը կէլիր։ Խասթա սայմա պիր եօրկունլուգ տուեար, վէ պէյնուտէ սույումագ իսթէր, պու ույգու քէնտիսինէ հիչ պիր գուվվէթ վէրմէզ ։ Պատէհու իւթիւնէ պիր թէնպէլլիք կէլիր վէ հէր շէյի փէնա կէօրիւր ։ Պիրտէն պիրէ աշաղը գալգըտըղընտա, պաշը տէօնէր ։ Իճէրպաշը օլուր . տէրիսի կեահ գուրու վէ կեահ սըճագ տըր . գանը գաթըլաշըպ ճէվէլանը աղըր, քէօզլէրինին ալթը լաըր պիր րէնկ ալըր, խարարը ագ տըր վէ զօր օլուր . պունտան մաատա թօրթուլու տըր ։ Խասթա՝ եէտակէ եէմէքի էգսէրիեա տիշարը վէրմէյն մէհալու տըր . պու իսթիֆրալարտան տօլայը աղըզտա պագէն աճը վէ պաշ զէն թադըըճա պիր տատ գալըր, վէ գուսատտուգտան սօնրա էքսէրիա եըըէ չարըընթըլը կէլիր . խասթալըգ կէօզլէրի գայըփլանըր, վէ կէօզլէնէհին եօնիւնտէ տայմա լէքէ պուլէն նուր . պէօյլէք պիր եօրկունլուգ վէ զայըֆլըգ տույար ։ Պիւթիւն պու ահվալ լամէթլէր մըրա իլէ մէյտանա չըգարագ Տէրլէրլ քի, էհալինին իւչ բայըն պիր բայը չու եա պու թարզըլա մէզքիւր խասթալըղա միւպթէլա տըր ։ Պազը հէքիմլէր պու խասթալըղըն թապիաթը իւզէրինէ էքսէրիա եանըլըմըշլար տըր ։ Պազըլարը պիր ճիւէր խասթալըղը, պազըլարը հազմըսըզլըգ, վէ նիհայէթ քիմի տէ սալըգ խասթալըղը մագամընտա թէտավի իթմիշլէր տիր, լաքին պունլարըն միւթէֆէլլիֆ թէտավիլէրինտէն հիչ պիրի մուվաֆֆագիյէթէ նայիլ օլամամըշ տըր ։ Մամաֆիհի «Մատամ Սէյկէլին շիֆաքեար Շուրուպը» հէր խուսուստա թէսիրլի ա խասթալըղը էյի իտէր ։

Հազմըսըզլըգ բէք վախիմ պիր խասթալըգ օլուպ, բէք չօգ ինսանլարտա վար տըր, վէ էկէր սէրիան պագըլըպ թէտավի օլունմազ իսէ, նէթիճէսի չօգ փէնա օլուր ։ Սէյկէլին շուրուպը էն միւշքիլ անկամտէ մուէսսիր պիր մուալիճէ տիր ։

Սահիպի Ա. Ճ. ՈՒԻԹ

2 Ֆարթինկտըն Րօտտ Լօնտրա Է. Գ. Սթամպօլտա Եէնի Ճամի սօգագընտա Մ. Ցէլլա Սուտանըն էճզախանէսինտէ վէ Պէյօղլունուն Տօղրու եօլունտա Մ. Գանցիւք պիրատէրլէրինին Ինկլիզ էճզախանէսինտէ վէ Գալաթանտա Եիւքսէք գալտըրըմտա Մ. Վէլլիցի էճզախանէսինտէ վէ պիլճիմլէ սայէնար տիւքքեանլարընտա պուլունուր ։

Թօբտան վէ բէրաքէնտէ միւպայէաթ իչիւն Գալաթատա զագըրթա մէրքէզի գուրպինտէ Եիւքսէք-Գալտըրըմտա Ն. 95/7 տէ Ուիւմ Ինկլիզ մազազասընտա մէմուրը մախսուսը Էտմօնտ Գարուանայա միւրաճաաթ իթմէլի տիր ։

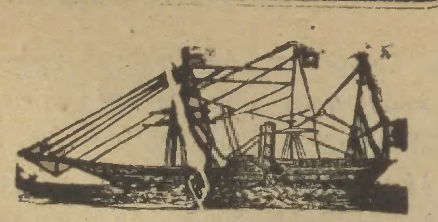

ԻՏԱՐԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ ՎԱՊՕՐԼԱՐԸՆԸՆ
ՎԱԳԻԹԸ ՀԱՐԷՔԷԹԼԷՐԻ

Իշպու 1881 սէնէսի Տէքէմպրինին 11ինճի Ճումա կիւնինտէն իպթիտաէն.

ԱՏԱԼԱՐ ԹԱՐԻԳԻ
ՆԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Ատալարտան Իսթանպօլա թէօքքիւլ

Սա. Տգ.
2 45 Գ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը ։
2 45 Բէնտիքտէն Գարթալ, Գ. Ա. Հէյպ. Պուրկազ, Գընալը ։

Քէօփրիւտէն Ատալար թարաֆընէ

Սա. Տգ.
9 30 Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք ։
10 45 Գընալը, Պուր, Հէյպէլի, Գ. Ա.

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Ատալարտան Քէօփրիւյէ

Սա. Տգ.
3 Բէնտիքտէն Գարթալ, Գ. Ա, Հէյպ, Պուրկ, Գընալը ։
8 15 Գարթալ, Գ. Ա. Հէյպ. Պուրկ, Գընալը,

Քէօփրիւտէն Ատալարա

Սա. Տգ.
4 30 Գնալը, Պուր. Հէյպէլի, Գ. Ա. Գարթալ,
9 30 Գնալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Ա. Գարթալ, Բէնտիք ։

ԳԱՏԸՔԷՕՅ ԹԱՐԻԳԻ

ՆԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ		ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ	
Քէօփրիւտէն	Գատըքէօյտէն	Քէօփրիւտէն	Գատըքէօյտէն
Սա. Տգ.	Սա. Տգ.	Սա. Տգ.	Սա. Տգ.
2 45	2 45	3	3
3 30	3 30	4	4
4 15	4 15	5	5
5	5	6	6
6	6	9	9
9	9	10	10
10	10	11	11
10 45	10 40	12	11 45
11 30	11 30		
12	11 45		

ՀԱՅՏԱՐ ՓԱՇԱ ԹԱՐԻԳԻ

Իւսկիւտար լիմանընտան Գատըքէօյէ ուղրամազ

ՆԷՎՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Հայտար բաշատան

Սա. Տգ.		Գոմպաք Նօ.
4 15	Գամթար իչին (Բէնտ)	1
6 15	Գամթար իչին (Իզմիտ)	3
8 45	Պիլա Թէսսաթիւֆ	
11	Գամթար իչին (Իզմիտ)	5

Քէօփրիւտէն

Սա. Տգ.		Գոմպաք Նօ.
3	Գամթար իչին (Իզմիտ)	2
5 30	Պիլա Թէսաթիւֆ	
7 50	Գամթար իչին »	6
10 35	» » (Բէնտ.)	8

ՄԱԳՐԻՔԷՕՅ ԹԱՐԻԳԻ
ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻՆՏԷՆ ՄԱԱՏԱ

Մուգարէրէթյէն Քէօփրիւյէ

Սա. Տգ.
3 Մագրի. Սամաթիա, Գում.

Սա. Տգ. Քէօփրիւտէն
10 45 Գում. Սամաթիա, Մագրիքէօյ

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Մուգարէրէթյէն Քէօփրիւյէ

Սա. Տգ.
2 45 Մագրիքէօյ, Սամաթիա, Գում. գաբու ։

Քէօփրիւտէն

11 Գումգաբու. Սամաթիա, Մագրիքէօյ ։

ԻԽԹԱՐԱԹ

Քէօբրիւ վէ իսկէլէ մէմուրլէրի այնէն պիլէթ ալմագ պիլէթ էկրինէ բարա ալըպ կէչմէլէրի քիւլլիյէն մէմնու տըր . միւթէճասիրլէրի պէր մուճիպի թալիմաթ չէտիւտէն մէսուլ տըր. պինաէն ալէյհ վաբօրա բաքիպ օլան զէվաթըն քէօբրիւտէն ավտէթլէրինտէ պիլէթլէրի իսկէլէտէն վէ հէյնը ավտէթլէրինտէ Գատը գարիյէսի իսկէլէսինտէն մաատա տէրունինտէ պիլէթլէրինի ալմալարը միւսթէրեճա տըր ։

Ախշամլարը քէօբրիւտէն սաաթ 10 վէ 30տա Ատալարա վէ սաաթ 11.15 վէ 12տէ Գատըքէօյինէ հարաքէթ իտէճէք օլան վաբօրլարա ճիւլուս պէօյլէ վէ եօլճուլարը իզաճ իտէր տէրէճէտէ օլան եիւք վէ էշեա գապուլ օլունամայաճագ տըր։

Թէհլիքէտէն հազէր օլունմագ իչիւն տիւման օլտուղը զէման հէր վաբօր պուլունտուղը նօգթատէ թէվագգուֆ իտէճէկի կիպի, պօրա վէ ֆուրթունա միւնասիպէթի իլէ պու սէֆէրլէր իճրա օլունամազ իսէ, չիւնքի պապուտ եօլճուլարըն պիր չէյ սէօյլէմէկէ հագլարը օլմայաճագ տըր։

ՍԱՀԻՊԻ ԻՄԹԻՅԱԶ ԱՆՏՕՆ ՍԱԳԱՅԵԱՆ

ՊԷՕՅԻՒԳ ԼԻԳԻՏԱՍԻՕՆ

Օ ԳԱՄԷԼԻԱ

ԳԷՕՏԵԱՐԷ ՄՕՏԵԱ ՄԱԳԱԶԱՍԸ

Ն. 8 ՀԱՃՕՊՈՒԼՕ ՉԱՐՇԸՍԸՆՏԱ Ն. 8

Օ ԳԱՄԷԼԻԱ մազազասը՝ հէր սէնէ փէտրվար այընտա իճրա իթտիկի լիգիտասիօնը պու սէնէ քէնտի միւշթէրիլէրինէ պիր սուհուլէթ օլմագ էւզրէ պէրապէր Նըլ պաշը հէտիյէլէրինէ տախի մախսուս օլմագ իւզրէ, 1881 գէկտ. ին 7նճի բաղար իրթէսի կիւնինտէն իթիպարէն իճրա էյլէյէճէք տիր ։ Պիր այ միւտտէթ տէվամ իտէճէք լիգիտասիօնտա էնվայը եէնի մօտա գումաշլարըն նէֆիս վէ ալա ճինսլէրի պուլունաճաղը կիպի, ֆիաթլարը տախի գայէթ էհվէն օլաճաղընտան, Թէշրիֆէ րաղպէթ պույուրան միւշթէրիլէրինի հէր հալտէ մէմնուն իտէճէկինի խասսաթէն իլան իտէր ։

ՊԷՕՅԻՒԳ ԷՃԶԱԽԱՆԷ

Օ. ՍՕՂՔԷՅԼ

Վ. ԾԱՆՆԻ

Ն. 1-2 ՔԷՕՊՐԻԻ ԲԱՇԸՆՏԱ ՍԹԱՄՊՕԼՏԱ

Մ. Վ. Ծաննի՝ 1852տէ Պէյօղլունտա քիւշատ էյլէտիկի 77 նիւմէրօլու էճզախանէսինի, պու քէրրէ Պէյօղլունտա Տօղրու եօլտա Միւք սօգագը քէօշէ պաշընտա 84 նիւմէրօլու մազազայա նագլ իթտիկինի բաղպէթլու միւշթէրիլէրինէ խապէր վէրմէքլէ միւֆթէխիր տիր ։

Բույութախթըմըզըն էն աթիգ վէ էն մէշհուրլարընտան պուլունան պու էճզախանէ՝ կէրէք միւշթէրիլէրին վէ կէրէք հէքիմլէրին իւթիյաճաթընը թէմամիյլէ թէսվիյէ իտէպիլէճէք տիր ։

Մէզքիւր էճզախանէյի Վ. Ծաննինին մախտումը մէշհուր քիմեաքեար Մ. Ճօզէֆ Ծաննի իտարէ իտէճէք տիր ։

Մէզպուր էճզախանէտէ էն ալա էճզալար պուլունուր, պու տիւքքեանտա մուսթահզարաթ էտէփիէ, մէֆթէքէլէր վէ ումումի խասթալըգխանէլէր թէրաֆընտան վագը օլան հէր նէվի սըբարիշլէր գապուլ վէ վագթինտէ իճրա իտէր ։

Էճզախանէի մէզքիւրտէ Նօրվէճիանըն խալիս Մօրինա պալըղը եաղը պուլունտուղու կիպի, Էվրօբատան կէլմէ Թազէ վէ միւխթէլիֆ էճզալար տախի պուլունմագտա տըր ։ Պու էճզախանէտէ Թաղլիւաթը (անալիզ) քիմեէվիյէ տախի իճրա օլունուր ։

Իշպու էճզախանէ՝ հէմ մալ կէթիրիր, վէ հէմ տէ մալ կէօնտէրիր, վէ պունտան մաատա գօմիսիօնճըլըգ տախի իճրա իտէր ։

Րուսճուգտա շիւպէսի վար տըր ։

Ֆապրիգասը Պէյօղլունտա տըր ։

Ֆիաթ գայէթ էհվէն տիր .

Ա. ԳԱԼԱՄԱԹԻ

ՎԷ

ԳՈՒՄՊԱՆԻԱՍԸՆԸՆ

ՊԷՕՅԻՒԳ ՏՈՒԽԱՆ ՖԱԲՐԻԳԱՍԸ

ՀՕԿՏԵՄՊԵՐԻՆ 31ՆՃԻ ԿԻՒՆԻՆՏԷ ՊԷՕՂԼԸՆՏԱ ՏՕՂՐՈՒ ԵՕԼՏԱ 461 ՆԻՒՄԷՐՕՏԱ ՔՈՒՇԱԴ ՕԼՈՒՆՏՈՒ

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա, 4 Յունվ.	
Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր	100-
Օսմ. էսհամը աչըլըը	14 5/16
» » գարանտը	15 7/8
Իսթիգրազ 65	17-
» 69	15- 1/8
» 71	71 1/4
» 72	27-
» 73	14- 1/8
Օսմանըը պանգասը	25 1/4
Մըսըր տույունու մալթա հըսէ	70 1/8
» իթթիյագը	91 3/4
Րուսիա իսթիգրազը	85- 3/4
Գամպիօ Բարիզ 9 այ վատէ	-
Բարիզ, 4 Յունվ.	
Ֆրանս. էսհ. 3 % Ֆր.	84 55
» » 5 գրօնսօլ	114-75
Օսմ էսհամը աչըլըը	14 65
» » գարանտը	14-55
Իսթիգրազ 65 Ֆր	90
» 69	78-
» 73	73-
Մըսըր Փօնտ. մալթա հըսէ	361 25
Գրէտի Լիօնէ	895
Օսմանըը պանգասը	913 75
Րումէլի շըմէնտըֆէրի	63 50
Իթալիա էսհամը	90 75
Գամպիօ Լօնտրա 3 այ վատէ	25-21
Վիէննա, 4 Յունվ.	
Աճիօ ֆիօրին	-
Րումէլի շըմէնտըֆէրի	29-70

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լաճմ ումում. տիւն ագչ. գաբ.	15 19
Պու սապանէ աչըլըը	15-11
Իսթիգ. 63 (Մուրթօն) 6 % Ֆ.	95-
» 65 » 6 % Ֆ.	85-
» 69 (Բինօր) 6	77-
» 72 (Պօն տիւ Թրէզօր)	26 50
» 73 6 % Ֆ.	72-
Րումէլի շըմէնտըֆէր 3	61 50
Ագչէ ֆայիզի ,	09-
Տէբօր Ղըշ	-
Տէբօր »	12 20

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի ժէնէրալ	7-36
Օսթամպօլ պանգասը	11-30
Սօսիէթէ ժէնէրալ	6-15
Թրամվայ	3-90

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրշտան	Ղշ. Փր.
Պէյազ մէճիտիյէ Ֆարգը	107-36
Մէթալիք »	203-
Պէշլիք »	208-
Ալթըլըգ »	126-25
Պագըր »	605-
Գայմէ »	930-
Ինկիլիզ լիրասը	110-20
Ֆրանսըզ ալթունու	87-18
Ֆօլ	90- 4
Գրիմիթ ալթունու	52-
Գարպօն գայմէսի	8-64